

සංඛ්‍යායෙන් අසංඛ්‍යායට

(සසරින් නිවනට)

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

සංඛ්‍යායෙන් අසංඛ්‍යායට

(සසරින් නිවනට)

2018.10.04 වැනි දින
කොළඹ, සරණ පාර,
නිහාල් රූපසිංහ මහතාගේ නිවසේ දී
පැවැත් වූ ධර්ම දේශනාව

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

පළමුවන මුද්‍රණය - 2018 නොවැම්බර්

(පිටපත් 5000)

ධර්මදායක පිණිස යි.

මෙම පොතෙහි අන්තර්ජාල සංස්කරණය සහ මෙම දේශනා මාලාවේ පටිගත කරණ ලද දේශනා ශ්‍රවණය සඳහා පිවිසෙන්න

<http://sudassana.org/>

පිටපත් කිරීම:

ව්‍යාපාරික ඩයස් විද්‍යාලය

සංස්කරණය:

පුජ්‍ය මුලට්ඨන සුගුණ ස්වාමීන් වහන්සේ

සංස්කරණය:

එච්.ඒ.අමරතුංග

දිල්ලැකි විරරත්න

ප්‍රකාශක:

කේ.ජී.මුනිදාස, මාතර.

පිටපත් ලබා ගැනීමට:

හෝමාගම - 011 2752352

මහනුවර - කේ. දයානන්ද මහතා - 077 7665198

මාතලේ බෝගහකොටුව විහාරය - 071 4466838

මාතර - කේ. ජී. මුණිදාස මහතා - 071 4438747 - 077 3295174

පිටපතක මුද්‍රිත වියදම - රු. 25/=

මුද්‍රණය:

කොලිට් ප්‍රින්ටර්ස්,

17/2, පැහිරිවත්ත පාර, නුගේගොඩ.

දු.ක. 0114 870 333

**2018.10.04 කොළඹ, සරණ පාර,
නිහාල් රූපසිංහ මහතාගේ නිවසේදී කළ ධර්ම දේශනාව**

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි : මේ පින්වත් සියලුදෙනා මේ මොහොතේදී සුදුනම් වෙන්වේ ලොව්තුරා අමාමැණි බුදුරජාණන් වහන්සේ අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධර්මයෙන් බිඳක් පැහැදිලි කර ගැනීම සඳහායි. ඉතින් හැම දෙනාටම මතක් කරනවා, ඉතාමත්ම උචිතතාවෙන් මේ පෙන්වන කරුණු ටික අහගෙන, ඒ වගේම අහගත්ත කරුණු හිතේ හිතේම නුවණින් මෙනෙහි කරන්න කියන එක.

අපි අනන්ත අපරිමාණ සංසාරයේ අපේ ජීවිතවලට සැප-සැනසිල්ල දෙක සොයා ගෙන එන ගමනක්. මේ ජීවිතයේදීත් අපි මේ හැම ක්‍රියාවක් තුළින්ම කරන්නේ බාහිර භෞතික ලෝකය ඇත්ත කරගෙන කටයුතු කරන දෙයින්ද කරන්නේ දුක අයින් කරන්න, සැප, සතුට ලගාකරගන්න ක්‍රමයක්. ඒ වගේම නොයෙක් පින් දහම්, කුසල ධර්මයන් කරලා කෙලින් ම බලාපොරොත්තු වෙන්නේ ජීවිතයට රැකවරණයක්, සැනසිල්ලක්. ඒ වගේම ධර්මය අහලා අවබෝධ කර ගන්න උත්සාහවත් වන එක තුළින් ද බලාපොරොත්තු වෙන්නේ ජීවිතයට ශක්තියක්. ඉතින් මෙතන ඉන්න පින්වත් මහත්මයාලා බොහෝ කාලයක් බණ අහලා තියෙනවා. ඒ එක්කම අද මම වෙනදට වඩා ටිකක් වෙනස් ක්‍රමයක්. ඒ කියන්නේ වෙනදට මේ පින්වතුන් අහවල් ස්වාමීන් වහන්සේ බොහොම හොඳට බණ කියන්න පුළුවන් කියලා කියනවා. මොකද ඉක්මනට නිවන් දකින්න පුළුවන් නිසා. එතකොට අහවල් තැන හොඳයි කියලා අපි එතෙත්ට යනවා. අපි බණ කියනකොටත් නිවන් දකින්න මේ දේශනා බොහොම හිතෙහි යි, උපකාර යි කියන තැනින් ඉන්නවා. ඒ කියන්නේ නිවන් දකින්න අවශ්‍ය දහම් වටපිටාවක් හොයාගන්න අපි හැම තැනම ලෝකේ හෙව්වා. හැබැයි අද මගේ දේශනාව ඊට වඩා

වෙනස්. කොහොට්ටන් නිවන සොයාගෙන යන්නේ නැතුව තමන් තුළින්ම නිවන් දකින්න පුළුවන් ක්‍රමවේදයක් පැහැදිලි කරලා දෙන්නයි මම උත්සාහවත් වෙන්නේ.

අහවල් කෙනා, අහවල් තැනක නිවන් සොයාගෙන යන්නේ නැතුව තමන් තුළින්ම නිවන් දකින්න පුළුවන් ක්‍රමවේදයක් හොයලා දෙන්න. ඒකයි මම කිව්වේ, දේශනා විලාශයකින් නෙමෙයි, අපි අපේ දූනුමේ, අවබෝධයේ මට්ටමත් එක්ක සාකච්ඡා ස්වරූපයෙන්ම කරමු. එතකොට අවබෝධය බොහෝ ම වැඩියි.

නිවනට කියන තව නමක් අසංඛ්‍ය කියලා. සසරට කියන තව නමක් සංඛ්‍ය කියලා. සංඛ්‍ය කියන එකේ තේරුම හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හට ගත්තා බව. සකස් වෙච්ච බව. ප්‍රත්‍යයකින් හැදුණු බව යි සංඛ්‍ය කියන්නේ. සංඛ්‍ය කියන එක ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් හැදුනාම මුළු සංඛ්‍යම සකස් වෙන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රත්‍යය විසිහතරක් පෙන්වලා තියෙනවා. සුවිසි ප්‍රත්‍ය කියලා කියන්නේ. ඒ සංඛ්‍ය සකස් වෙන ක්‍රම. අසංඛ්‍ය කියලා කියන්නේ ප්‍රත්‍යයකින් සකස් නො වුණු, ප්‍රත්‍යයකින් නො කළ, හේතූන්ගෙන් හට නො ගත් දෙයක්. හේතූන්ගෙන් හටගත්ත හැම දෙයක්ම ඒ හේතුව, ඒ ප්‍රත්‍යය නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා නේ. එතකොට හේතූන්ගෙන් සකස් නො වුණු, ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් සකස් නො වුණු අසංඛ්‍ය තමයි නිවන. අපි දන්න විදියට ඔය නිවන කියන එක දකින්න පුළුවන් එකක්ද බැරි එකක්ද? පුළුවන් එකක්. එතකොට නිවන දකින්න පුළුවන්කම තියෙන්නෙ ජීවත්ව ඉන්න කෙනෙකුටද? මැරුණු කෙනෙකුටද? ජීවත් ඉන්න කෙනෙකුටයි. එහෙනම් මරණින් පස්සේ නෙවෙයි. ජීවත්ව ඉන්ද්‍රේද්දී තමයි නිවන දකින්න තියෙන්නේ. මොකද මරණින් පස්සේ නිවන් දකිනවා කියන එකක් එතකොට ගැලපෙනවද? දකින එකක් නම්, දර්ශනයක් නම් දකින්න ජීවත් වෙන්න එපායැ නේ ද? ජීවත්ව ඉන්නකොට නේ දකින්න වෙන්නේ. මරණින් පස්සේ දකින්න තියෙන දර්ශනයක් එහෙම නෙවෙයි. නිවන් දකිනවා කියන එක එහෙනම් ජීවත්ව ඉන්න කෙනෙක් දැකිය යුතු දර්ශනයක්. එතකොට අපි උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන හරියට මේ කාරණාව, නිවන් දකිනවා කියන්නෙ මොකද්ද කියන එක තේරුම් ගන්න.

අද දවසෙදි නිවන් දකීම පිළිබඳ අපට තියෙන්නේ සංකල්පයක්. ඒ කිව්වේ, "ශීලයක පිහිටලා, සමථ කමටහනකින් හිත වඩ වඩා, සමාධි

කමටහනක් වඩලා, විදර්ශනා කරගෙන යනකොට නිවන් දකී” කියන අදහසක් නේ තියෙන්නේ. නමුත්, අපි දැක්ක යුතු නිවන මොකක්ද? කොහොමද අපි ඒක දකින්නේ? ඒක අපි තුළ නම් තියෙන්නේ අපේ ජීවිතයේ කොතැනින්ද අපට ඒක පෙනෙන්නේ? එතකොට ඒ නිවන දැක්ක යුතු නම් ඇයි අපට ඒක පෙනෙන්නේ නැත්තේ? මොකෙන් ද ඒක වැහිලා තියෙන්නේ? අපගේ ජීවිතේ මොන තැනින්ද මොන අවස්ථාවකදීද නිවන පෙනෙන්නේ කියලා අපි දන්නවා ද? දැනගෙන තියෙනවා ද? නැහැ. අපිට තියෙන්නේ සංකල්පයක්. මොකක්ද “ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ත්‍රි ශික්ෂාව පුරාගෙන යනකොට නිවන් දකි යි” කියලා. නමුත් එහෙම නෙවෙයි. අපට ප්‍රශ්නයක්. නිවන නොදැක කොහොමද නිවනට යන පාරක් ලැබුණේ කියලා. ඔබතුමන්ලාට ඉස්සෙල්ලාම යායුතු තැනකට සාපේක්ෂව තේද පාරක් හම්බ වෙන්නේ, මාර්ගයක් හම්බ වෙන්නේ? එහෙම නැතුව මාර්ගයක් කියලා යමක් : අපි කියමු. “අනුරාධපුරයට යන්න ඕන” කිව්වාම ඊට යන මාර්ගය.

ඒ වගේ දුක්ඛ නිරෝධය, දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාව. නිරෝධය නැත්නම් නිවන දැක්කාම ඒ නිවන දකින්න යන ගමන් මග ඊට පස්සෙයි අපට හම්බ වෙන්නේ. එහෙම නම් දැන් අපි බලමු, සැබැවටම මේ නිවන් දකින්නේ කොහොමද අපි. අපේ ජීවිතයේ කොතැනින්ද අපි නිවන් දැක්ක යුත්තේ කියන එක.

එතකොට අපි බලමු, ඊට පස්සේ ඒ නිවන් දැකීම බුදුරජාණන් වහන්සේ කොහොමද පනවලා තියෙන්නේ කියලා.

- ඒ කියන්නේ ඒ නිවන ඔය කියන විධියට රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ස්කන්ධයන්ගෙන් කිසිවක් තියෙන්න පුළුවන්ද? බැහැ. ඇයි ඒ? ඒවා සංඛත ධර්ම නිසා.
- එහෙනම් චක්ඛායතනය, රූපායතනය, සෝතායතනය, ශබ්දායතනය කියන ආයතන දෙලහෙන් කිසිදු ආයතනයක් තියෙන්න පුළුවන්ද? බැහැ.
- ධාතු දහඅටක් තියෙනවා. චක්ඛු ධාතු, රූප ධාතු, චක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතු, සෝත ධාතු, ශබ්ද ධාතු, සෝත විඤ්ඤාණ ධාතු කියන මේ ධාතු දහඅටෙන් කියක් තියෙන්න පුළුවන්ද? එකක්වත් තියෙන්න බැහැ.

ස්කන්ධ වශයෙන්, ආයතන වශයෙන්, ධාතු වශයෙන් කිසිවක් හමු නො වන, ඒ අසංඛතය, අපි ඉස්සෙල්ලා හඳුනාගන්නට ඕන. දකින්නට ඕන. ඒක දකින්න බුදුරජාණන් වහන්සේ දර්ශනයක් පෙන්නවා. මම මේ ටික මේ ගෙනියන්නේ සම්පූර්ණ සම්මත පිරිසිදු පෙළ දහම අනුව යි. ඒ කියන්නේ පෞද්ගලිකව එකඟ අර්ථයක්වත් එකතු කරන්නේ නැහැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා. යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං, සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං, චිරජං චිතමළං ධම්ම චක්ඛුං උදපාදි.

ඒ නිර්වාන දර්ශනය බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙටිකරලා, කැටි කරලා හකුලලා පෙන්නවා, යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං - යම්කිසි සමුදය ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක් තියෙනවා නම් : සමුදය කියන එකට පරියාය වචන තියෙනවා ඇතිවීම, හටගැනීම, ඉපදීම කියන වචනවලින් හඳුන්වන්නේ සමුදය ස්වභාවය යි. සමුදයට තවත් අන්වර්ථ නම් ටිකක් තමයි - ඇතිවීම, හටගැනීම, ඉපදීම. සමුදය ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක් කියන කොට, ඇතිවීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක්, ඉපදීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක්, හටගැනීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක් කියන අර්ථය ලැබෙනවා.

සබ්බං තං - ඒ සියල්ල, නිරොධ ධම්මං - නිරෝධ කියලා කියන කොට නිරුද්ධ වෙනවා, නැතිවෙනවා, ඤය වෙනවා කියන අදහස්. හේතු ප්‍රත්‍යයකින් : තව පැත්තකින් සමුදයට කියනවා 'හේතුව' කියලා. "ඇතිවීම ස්වභාව කොට ඇති සියලු ධර්ම, නැතිවීම ස්වභාව කොට පවතිනවා" කියලා යම්කිසි කෙනෙක් දැක්කොත්, මෙන්න මේ දැකීමට කියනවා : චිරජං චිතමළං, ධම්ම චක්ඛුං උදපාදි - කෙලෙස් රජස් නැති, කෙලෙස් මළ නැති දහම් ඇහැ කියලා කියනවා. හටගත්ත හැම දෙයක්ම නැතිවීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක්ම යි පවතින්නේ කියලා. ඇතිවෙන හැම දෙයක්ම නැතිවෙනවා කියලා ඔය පින්වතුන්ට පෙනෙනවා නම්, අන්න ඒ පෙනීමට කියනවා පිරිසිදු දහම් ඇස කියලා.

දැන් දෙවෙනි අදියරට යමු. එහෙනම් පළමුවෙනි එක හටගත්ත සියලු දේම නැතිවෙනවා කියලා දැකීම තමයි ඔන්න නිවන් දැක්කා කියලා කියන්නේ. පිරිසිදු දර්ශනය. මම තවත් පැහැදිලි කරලා දෙන්නම්.

හොඳයි, සමුදය ධර්ම කියන්නේ මොකක්ද? කුමන ධර්මයකද, හටගෙන ඉතිරි නැතිව නැතිවෙනවා කියලා අපි දැක්ක යුත්තේ? කුමන ධර්මයක්

දැක්කාමද, කුමන ධර්මයක නැතිවීමක් දැක්කාමද අපි නිවන් දැක්කා කියලා කියන්නේ? සංයුක්ත නිකායේ හතර වන කාණ්ඩයේ ජාතිධම්ම වග්ගයේ හෝ සංයුක්ත නිකායේ තුන්වන කාණ්ඩයේ උපනිසින් න වග්ගය බැලුවාම, මහණෙනි, මම සමුදය ධර්ම කියලා දෙන්නම්. ජාතිය ස්වභාව කොට ඇති ධර්ම කියලා දෙන්නම්. ඇතිවීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්ම කියලා දෙන්නම්, කියලා දිග විස්තරයක් කරනවා.

ඒකෙදි, මහණෙනි, සමුදය ධර්ම කියන්නේ මොනවාද? ඇතිවීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්ම මොනවාද කිව්වාම පෙන්නනවා : ඇහැ ඇතිවීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක්, ඇහැට පෙනෙන රූපය, ඒ දෙන්නා නිසා උපදින වක්ඛු විඤ්ඤාණය, වක්ඛු සම්පස්සය, ඇහැට පෙනෙන ක්ෂේත්‍රය තුළ තියෙන සියලු දේ, සමුදය ස්වභාව කොට ඇති ධර්ම යි. ඒ ඇහැත්, ඇහැට පෙනෙන රූපත්, වක්ඛු විඤ්ඤාණයත්, එයින් උපන්න ධර්මතාත් ඉතුරු නැතිවම නිරුද්ධ වෙනවා කියලා කෙනෙකුට පෙනෙනවා නම් ඒකට කියනවා සබ්බංතං නිරෝධ ධම්මං කියලා. (ඔය පින්වතුන් නුවණින් දකින්න, මේ වේලාව දීඪීවෙන නිසා මම කෙටි කරලා කියන්නම්.)

ඒ වගේම කන ඇතුළත්ව, ශබ්දයක් අහනකොට ඒ ක්ෂේත්‍රය අනුව ගිය කන යි, ශබ්දය යි ඇතුළත්ව සියලු චිත්ත, චෛතසික ධර්ම ටික ඔක්කොම සමුදය ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයන්. නාසයෙන් ගන්ධයක් ආඝ්‍රාණය ලබනකොට, දිවෙන්, රසයක් ලබන කොට, කයෙන් ස්පර්ශයක් ලබන කොට සිතෙන් ධර්මාරම්මණයක් සිහිකරන කොට මේ ඔක්කොම සමුදය ස්වභාව කොට ඇති ධර්ම යි. මේ හැම එකක්ම නිරුද්ධ වන ස්වභාවයෙන් යුක්ත යි කියලා කෙනෙක් දැක්කොත්, කෙනෙක් දකිනවා නම් අන්න ඒ දැක්මට කියනවා නිවන් දකිනවා කියලා. භටගත්ත හැම දෙයක්ම නිරුද්ධ වෙනවා කියලා දකිනවා. ඇයි එහෙම කියන්නේ?

හොඳයි, පිංවතුන්ට අද දවසෙදි ඇහෙන්න රූපයක් දැක්කොත්, දෑකපු රූපය හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පෙනෙනවා ද? නැත්නම් ඇති බවට තියෙනවා කියලා දූනෙනවා ද? ඇති බවට තියෙනවා කියලා දූනෙනවා. මේ ඇහෙන්න ස්ථාන දහයක් හරි සියයක් හරි දැක්කොත්, දකින දකින හැම දෙයක්ම : එතකොට සමුදය ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක් තමයි රූපය. දකින හැම රූපයක්ම ඇති බවට ඔය පින්වතුන්ට ඉතිරිවෙනවා.

ඒ කියන්නේ, සබ්බං තං නිරොධ ධර්මං - ඒ සියල්ල දැකීමෙන් පස්සේ නිරුද්ධ වෙන බව අපට එහෙනම් පෙනෙනවාද? පෙනෙන්නේ නැහැ.

ඇහැ යම් යම් ම ක්ෂේත්‍රයකදී, රූපාදි අරමුණු දකින දකින ගානෙ අවස්ථාවට ඉපිද නිරුද්ධ වෙනවා. නමුත් ඉඳගෙන, හිටගෙන, නිදගෙන, ඇවිදින අපට හතර ඉරියව්වේම ඇහැ ඇතිවෙන බව දැනෙනවාද, ඇහැ නැතිවෙනවා කියලා ද දැනෙන්නේ? ඇති බව දැනෙනවා.

- එතකොට ඇහැත්, රූපයක් දෙක ඇති බවට දැනෙනවා නම් ඒ අනුව ගියාටු විත්ත, වෛතසික සියල්ලමත් ඇති බව අපට හමුවෙලයි තියෙන්නේ. එතකොට රූපයක් දකිනකොට දකින ක්ෂේත්‍රය තුළ තියෙන හටගත්තා වූ සියලුම දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියලා අපට පෙනිලා නැහැ. ඇති බවට හිටින්නේ.
- ශබ්දයක් ඇහුවොත්, හටගත්ත ශබ්දය හේතූන්ගෙන් හටගත්ත එකක්. ඒක ඉතිරි නැතිව නැති වෙනවා කියලා අපට පෙනෙනවාද? නැහැ. අපි කියමු කවුරු හරි, මොනවා හරි දෙයක් කිව්වොත් දකිනට කොටම, “ආං, අහවලා තමයි අරක කිව්වේ” කියලා ඔය පින්වතුන්ට හිතෙනවාද? නැද්ද? හිතෙනවා. එහෙනම් නැතිවෙලාද? බැරිවෙලාවත් කියපු ශබ්දය නැතිවෙලා තිබුණා නම්, ඔය ගොල්ලන්ට බැනපු අය එහෙම ඉන්න පුළුවන්ද? බැනුම් එහෙම තියෙන්න පුළුවන්ද? බැහැ. එහෙනම් ශබ්දය නැති වෙලාද? ඔයගොල්ලන්ට අපට නැතිවෙලා තියෙනවාද? නැහැ. ශබ්දය ඉතුරුයි.
- ඒ වගේම යම් කිසි ගන්ධයක් ආසුරාණය කළොත්, දකින කොටම “මෙන්න මේ මලෙනු යි අර සුවඳ එන්නේ” කියන එක ඔය ඇත්තන්ට තියෙනවාද නැද්ද? තියෙනවා.
- රසයක් ලැබුවත්, මේ රසය අසවල් දේ යි කියලා ඔය පින්වතුන්ට භොයාගෙන යන්න පුළුවන් මට්ටමක තියෙනවාද? නැද්ද? තියෙනවා.
- කයෙන් යම්කිසි ස්පර්ශයක් ලැබුවොත්, “ආං අර වස්තුවයි මගේ ඇගේ හැපුණේ” කියලා දැනුමක් ඔය ඇත්තන්ට තියෙනවාද? නැද්ද? තියෙනවා.

- හිතෙන් මොනවා හරි දෙයක් හිතුවොත් හිතන, හිතන කෙනා හෝ දේ හෝ ඔය ඇත්තන්ට අද දවසේ ඉන්නවාද නැද්ද? ඉන්නවා. හිතෙන හිතෙන විතර්කය ඇතිවෙලා නැතිවෙන බවද පෙනෙන්නේ? ඇති බවටද පෙනෙන්නේ? ඇති බවට යි.

එහෙනම් ඒකෙන් කියනවා ඔය ඇත්තන්ට නිවන පෙනෙන්නේ නැහැ කියලා. නිවන් දැක්කේ නැහැ කියලා. සමුදය ස්වභාව කොට ඇති සියලු ධර්ම නිරුද්ධ වෙනවා කියලා ඔය පින්වතුන්ට පෙනෙන්නේ නැති බව පැහැදිලියි නේද? බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිසිදු, කෙලෙස් රජස් නැති, කෙලෙස් මළ නැති, පිරිසිදු දහම් ඇස කියලා කිව්වේ හටගත්ත දේට නොවෙයි. හටගත්ත දේ යං කිඤ්චි සමුදය ධර්මං, සබ්බං තං - ඒ සියල්ල නිරෝධ ධර්මං - නිරුද්ධ වුණා කියලා පෙනෙනවා නම්, අන්න ඒ පෙනීමයි කෙලෙස් රජස් නැති, කෙලෙස් මළ නැති පිරිසිදු දහම් ඇස කියලා කියන්නේ. ඒ දහම් ඇස පහළ වුණොත් ඒකට කියනවා - වක්ඛුං උදපාදි, ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලෝකො උදපාදි කියලා. දහම් ඇස පහළ වුණා. ඤාණය පහළ වුණා, ප්‍රඥාව පහළ වුණා. විද්‍යාව පහළ වුණා. ආලෝකය පහළ වුණා කියලත් කියනවා. හටගත් හැම දෙයක්ම ඉතුරු නැතිව නැතිවෙනවා කියලා දැක්කොත් එකදු රූපයක්වත් ඔය ඇත්තන්ට ඉතුරු වෙයිද? වේදනාවක් ඉතුරු වෙයිද? සංඥාවක් ඉතුරු වෙයිද? සංඛාරයක් ඉතුරු වෙයිද? විඤ්ඤාණයක් ඉතුරු වෙයිද? නැහැ.

හටගත්තු හැම දෙයක්ම ඉතුරු නැතිව නැතිවෙනවා කියලා දැක්කොත්, ඇහැ හෝ රූපය හෝ ඉතිරිවෙන්න පුළුවන්ද? කණ හෝ නාසය හෝ ඒ කියන්නේ, ආයතනවලින් කිසිවක් ඉතුරු වන්න පුළුවන්ද? බැහැ. හටගත්ත හැම දෙයක්ම ඉතුරු නැතිව නැතිවෙනවා කියලා පෙනෙනවා නම් වක්ඛු ධාතු, රූප ධාතු, වක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතු කියලා අටලොස් ධාතුවලින් යමක් ඉතිරිවන්න පුළුවන්ද? බැහැ. මෙතනදි හටගත්තු දේ ඉතුරු නැතිව නැතිවෙනවා කියලා නො දකින කොට, නිවන නො දකින කොට ඒ වෙනුවට හැදෙනවා හවය.

හවය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? දෑකපු අහපු හැම දෙයක්ම තියෙනවා, තියෙනවා, ඉන්නවා, ඉන්නවා කියලා තමන් වටා විමානයක් හැදෙනවා. ඒ විමානය තමයි, අපි ඉන්න වට අවට හැදෙන විමානයට

කියනවා, කාමභවය, කියලා. ඔය කාමභවය තුළ තමයි ජරා, මරණ දුක් විඳින්න පුළුවන් හැකියාව තියෙන්නේ. නැදැයෝ, වස්තු, ගෙවල් දෙරවල්, යාන වාහන, ඉඩකඩම් ඔක්කොම තියෙන්නේ දෑකපු, අහපු හැම දෙයක්ම එකතුවෙලා යි.

දැන් ලෝකය කියන එක තියෙන්නේ අතීත, අනාගත, වර්තමාන කියන තුන් කාලයක් ඇත්ත කරගෙන යි. ලෝකයට නැහැ අතීතය නිරුද්ධ වෙච්ච බවක්. ලෝකයට නැහැ අනාගතය නූපන්න කමක්. ලෝකය හැදිලා තියෙන්නේ නිරුද්ධ වෙච්ච තැනකින් නෙවෙයි. අපි අතීතය කියන්නේ, නැතිවෙච්ච, නිරුද්ධ වෙච්ච දෙයක් කියලා කිව්වට, අපි ඒ අතීතය හඳුනාගෙන තියෙන්නේ වැරදි විදියට යි. අපි හිතාගෙන ඉන්නේ, “දෑකපු අහපු හැම දෙයක්ම තියෙනවා, හැබැයි කාලය විතරක් ගෙව්ලා ගියා” වගේ තැනකින්. එහෙම නෙවෙයිද අපි අතීතය හඳුනාගෙන තියෙන්නේ? නමුත් ඇත්තම සිද්ධිය දෑකපු, අහපු හැම දෙයක්ම තියෙද්දි කාලය විතරක් ගෙව්ලා ගියා කියන එකටද අතීතය නිරුද්ධයි කියන්නේ? අතීතය නිරුද්ධ වුණා නම් දෑකපු සිද්ධාන්තම නැතිවෙන්න ඕනෙ නේද? අහපු සිද්ධාන්තම නැතිවෙන්න ඕන නේ ද? ඒ නැතිබව හම්බ වුණා නම්, අපට ලෙබෙවා නිවන. නමුත් ලෝකයට හම්බුවෙන්නේ නැහැ. ලෝකය හැදිලා තියෙන්නේ අවිද්‍යාවකින්.

ඒකයි ලෝකයට අතීතය කියලා එකක් තියෙනවා. අනාගතය කියලා එකක් ලෝකයට ඉපදිලා නැති කමක් නැහැ. ලෝකයට අනාගතය කියලා එකක් තියෙනවා. හෙට වැඩට යන්න පුළුවන් ගොඩනැගිල්ල අදම ඔබතුමන්ලාට තියෙනවා. තියෙන හින්දයි හෙට දවසෙදි ඔබතුමන්ලා වැඩට යන්නේ. එහෙම නැතිව තාම ආවෙ නැති - නාගත - පැමිණියේ නැහැ. එහෙම ගොඩනැගිල්ලක් නැහැ. හෙට උපද්දවාගෙන පරිහරණය කරන කියන තැනකින් ද ඔය ඇත්තත් ඉන්නේ? නැහැ. එතකොට ඔය ඇත්තත් ඉන්නේ, මැරුණු අතීතයත්, නූපන් අනාගතයක් කියන දෙක මනෝමයෙන් හදගත්තු පැවැත්මක් තුළ යි ඔය පින්වතුන්ගේ අපේ ලෝකය තියෙන්නේ.

භවය කියන්නේ අන්න ඒ වගේ තැනක්. භවය කියලා කියන්නේ, විඤ්ඤාණය මායාවක් කියලා කියන්නේ : (මේ ටික අතහරින්න එපා. මේක මේ කෙළවරට වටිනා මේ දර්ශනයේ වටිනා ම තැන දීලා, ඉතාම කෙටිම කෙටි, නිවනට යන්න යොදුන් සියයක් දිග මගක් නම් :

යොදුනක් වත් දිග නැති වැඩක් මම ඔය පින්වතුන්ට දෙනවා, මේ ටික කියලා දීලා. හරි ද? කෙටිම කෙටි මගක්. හැබැයි සහේතුකව වෙන්නට ඕන. ඔය පින්වතුන් අනිවාර්යයෙන් දෑනගෙන ඉන්න ඕන නිවන් දකිනවා කියන්නේ, මෙන්න මේ දර්ශනය මා තුළ උපදවා ගත්තු දවසට යි කියන එක පැහැදිලිව ම පැහැදිලිවට තියෙන්න ඕන. එතකොට ඔය පින්වතුන් දන්නවා, දැන් නිවන් දැක්ක හැකි යි කියලා.)

නිවන් දැක්කා කියලා කියන්නේ මොකක්ද? හටගත්ත සියලු දෙයක්ම ඉතුරු නැතිවම නැතිවෙනවා කියලා යම් කලක දැක්කොත් දකින්න පුළුවන් නම් : ඒකට කියනවා නිවන් දැක්කා කියලා. හැබැයි අද දවසෙදී ඔය පින්වතුන් දන්නවා, ඔය පින්වතුන් තාම නිවන් දැක්කේ නැහැ කියලා. ඒකට සාක්ෂියක් හැටියට තමන්ව ම දන්නවා. මොකක්ද? හටගත්තු හැම දෙයක් ම නිරුද්ධ වෙනවා කියලා අපට පේනෙන්නේ නැහැ. හටගත්තු හැම දෙයක්ම ඇති බවට ම යි පෙනෙන්නේ කියලා දන්න හින්දා, ඔය පින්වතුන් දන්නවා තාම නිවන් දැක්කේ නැහැ කියලා. නිවන පිළිබඳ නුවණවත් අපට නැහැ කියලාත් දෑනගන්නට ඕන. ඇයි ඒ? හටගත්තු දේ නිරුද්ධයි කියන එක. අපි කියමුකො, දැන් ඔබතුමාලට ගෙදර සිහිකරන කොටත් දැන් මම “දෑකපු ගෙදර එහේ නැහැ” කියලා මම කිව්වොත් ඔබතුමාගේ හිත පිළිගන්නවාද? හිත සැසඳෙනවාද? ගැවිලාවත් තියෙනවාද? ඒ කිව්වේ නිරෝධයේ ඤාණයේ දශමයක්වත් අප තුළ නැහැ. අපට තාම ලෝකයම ඇත්තයි කියලා යි කියන්නේ. ලෝකෝත්තර නුවණ කියන එක අපි ගාව තවම ශේෂයක්වත් නැහැ කියන එකයි කියන්නේ. හටගත්ත දේ නිරුද්ධ බව හිතට සැසඳෙන්න වත් නැහැ. අපට හිතට නගා ගන්නවත් බැහැ කියන එකක් තියෙනවා. ඇති බවට හම්බවෙන ඔය ක්ෂේත්‍රයට කියනවා භවය කියලා.

භවයයි, නිවනයයි කියන දෙක එකට ම තියෙන්නේ නැහැ. ඔය ඇත්තත් දන්නවා නිවන් දැක්කොත් නැති වෙන්නේ භවය යි. ලෝකය යි. භවය තිබුණොත් නිවන නැහැ. දැන් බලන්න, හටගත්ත හැම දෙයක්ම නිරුද්ධයි කියන දර්ශනය ඔයගොල්ලන්ට නැති වුණාම ඇති බවට භවය හැදිලා තියෙනවාද නැද්ද බලන්න. දැන් භවය තියෙන හින්දා හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පෙනෙනවාද කියලා බලන්න. එතකොට නිවන් දැක්කේ නැත්නම් ඉතිරිවෙන්නේ භවය යි. භවය තිබුණොත් නිවන් දකින්න බැහැ. මොකද දෑනටමත් ඇති බවට හිතාගෙන ඔය

ඇත්තන් ඉන්නකොට තාම දැක්කෙන් නැති ගෙදර තියෙනවා කියලා හිතාගෙන ඉන්න කොට, ඉන්න තැනට ගියාම, පෙනෙන දේ පෙර නොතිබීම හටගත්තා කියලා පෙනුනොත් තමයි පුදුමේ නේ ද? ඇයි, යන්න කලින් තියෙනවා නේ. ඊට පස්සේ ආපසු එනකොට, ඉතිරි නැතිව නැතිවුණා කියලා පෙනුණොත් තමා පුදුමේ. තිබුණු දේ තියෙන්න වෙනවා මිසක නැතිවෙන්න පුළුවන් ද? (මම මේ කතාකරන ටික පැහැදිලි නැතුව ඇති. නමුත් ඉස්සරහට යන්නම්, මේකෙ හොඳ තැනකට එනවා.)

එතකොට හවය තුල එක ලක්ෂණයක් තියෙනවා. ඒ තමයි දකින, දකින දේ එකතු වෙනවා. විමානයක් හැඳෙනවා වගේ විමානය පුළුල් වෙනවා.

අපි නිකමට කිව්වොත්, පහස්සරමිදං හික්බවෙ චිත්තං තඤ්ච බො ආගන්තුකෙනි උපක්කිලෙසෙනි උපක්කිලිට්ඨං - බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, මහණෙනි, මේ සිත ස්වභාවයෙන්ම ප්‍රභාෂ්වරයි. ආගන්තුක උපක්ලේශ නිසයි කිලටු වෙලා තියෙන්නේ.

අපි උපමාවක් ගනිමු: අපේ රූපසිංහ මහත්තයාගේ කාමරේ ඇතුලේ බඩු මුට්ටු කොහොමද තියෙන්නේ කියලා අපට හිතුව හැකි ද? ඇත්ත වශයෙන් ම මට නම් හිතන්න බැහැ. සිහියට නගා ගන්නවත් බැහැ. ඒ කියන්නේ මගේ මනස තුළ දැන් ඒ වගේ නිමිත්තක් නැති කමින් ප්‍රභාෂ්වරයි. මේ උපමාව ගන්න. දැන් මෙතන ඉඳලා සිහිකරන්න පුළුවන්. ඒ වගේ නිමිත්තක් මගේ මනස තුළ නැහැ. ප්‍රභාෂ්වරයි. හැබැයි මම කාමරේට ගිහිල්ලා කළේ ඇහින් බලන එක විතරයි. මනසිකාරය.

ඇවිල්ලා ඉඳ ගත්තොත්, දැන් මට මෙහෙම දෙයක් තියෙනවා කියලා සිහිකළ හැකි ද? නැද් ද? සිහිකළ හැකි යි. මුලින් එහෙම සිහිකිරීමේ හැකියාවක් තිබුණාද මට? නැහැ. ප්‍රභාෂ්වර සිත නිමිත්තක් නැති තැන හිටියා දැන් බලන්න ආගන්තුකව නිමිත්තක් එකතුවෙලා නැද්ද කියලා. ඇහැ පරිහරණය කරලා ආවා විතර යි, ඇහැ එකතුවෙලා. දැකපු රූපය එකතුවෙලා. ඔන්න දැන් මෙතන ඉඳන් මට කිව්ව හැකි යි එතුමාගේ කාමරේ ඇඳ තියෙන්නේ මෙතන යි. ඇඳ ගාව මේසේ තියෙන්නේ මෙතන යි. මෙසේ උඩ මොනවාද තියෙන්නේ කියලා ඕන නම් හිතන්න පුළුවන්. එතකොට ප්‍රභාෂ්වර මනසට තව එක නිමිත්තක්, ආගන්තුක නිමිත්තක් එකතුවෙලා, කිලිටු වෙලා නැද්ද?

ඔය වගේ ඔබත්, මාත් ඉපදෙන දවසේ අපේ මනසට තිබුණේ නැහැ, “මෙහෙම අය ඉන්නවා, මෙහෙම අය ඉන්නවා, මෙහෙම දේවල් තියෙනවා තියෙනවා තියෙනවා” කියන නිමිති ගොන්නක් තිබුණේ නැහැ. භවයක් හැදිලා තිබුනේ නැහැ. හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත ආයතන ටික විතරයි තිබුණේ. ඒ ආයතන ටිකේ හේතු නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වෙන ලක්ෂණයකුත් තිබුණා. හැබැයි, අප ගාව එකම එක වරදක් විතරයි, අප සත්තකව තිබුණේ. ‘හේතු නිසා හටගත්ත දේ හේතු නිරුද්ධ වෙනකොට නිරුද්ධ වෙනවා’ කියන තැන දකින බව සම්පාදනය කර නො ගත්ත අවිද්‍යාව නමැති ධර්මතාවය විතර යි අප සත්තකව තිබුණේ. එයා ඉන්ද්‍රිය මුහුකුරා යන්න යන්න, එකින් එක එකින් එක, අපට එකතු කළා.

දැන් අද දවසෙදි ඔබතුමන්ලාට කිසිම වෙලාවක බොරු කරන්න බැරි විදියට ඇත්තම කරලා සතර මහා ධාතුව තුළ ඔයතුමන්ලාව බැඳලා තබලා, මිඳෙන්න නො දෙන ඔය මානසික මට්ටම හැදුවේ අවිද්‍යාව පියා වෙලා ආගන්තුක උපක්ලේශයකින්. අද ඔය ඇත්තන්ට හිනෙකින්වත් හිතන්න බැහැ “දරුවා” කියන එක මගේ මනස තුළ තියෙන විතර්ක මාත්‍රයක් කියන එක පෙනෙන්නේ නැහැ. එහෙම වුණොත් කාම ලෝකයක් නැහැ එහෙනම්.

එතකොට මම මේ ගත්තේ, භවය සකස් වෙච්ච හැටි යි. ඔය පින්වතුන්ට තේරෙන්න ඕන. මුලදී මේ ආසනයේ ඉඳගත්ත මට මෙතුමාගේ කාමරයේ සිහි කරගන්න බැරි තැනක් තිබුණා නම්, එතන තියෙන දේ සිහිකරන්න පුළුවන් නම් දැනුත් සිහිකරන්න පුළුවන් වෙන්න ඕන නේ. නමුත් එබඳු නිමිත්තක් මගේ මනසේ නැති බව පැහැදිලි ම යි නේ? පැහැදිලියි. ගිහිල්ලා බැලුවා කියන්නේ මම ඇහැ පරිහරණය කළ, රූපය පරිහරණය කළ දෝෂය විතරයි මම කළේ. නිරායාසයෙන්ම පුද්ගලභාවයක් අවශ්‍ය නැහැ. ඇහෙන් බලනවා කියන ධර්මතාවය විතරම ම යි අවශ්‍ය. මෙතෙන්ට එතකොට ආගන්තුක උපක්ලේශයක් එකතුවෙලා. දැන් මට අර කාමරේ තිබුණු, මෙසේ උඩ තිබුණු, අර පොත නම් හරි හොඳයි නේද? “මට ගන්න තිබ්බේ” කියලා හරි කුසල සහගත හෝ අකුසල සහගත හෝ ඕන තරම් සිතීම, කීම, කිරීම කරන්න නිමිති ටිකක් නෙවෙයි ද මට එකතු වුණේ?

එතකොට මට ඕන වුනේ මේ ටික කියන්න යි. අද ඔය ඇත්තන්ට මේ හැදිලා තියෙන හවය, නිවන නො දක්ක නිසා මේ හවය හැදුණා. දැන් අනික් පැත්ත වෙලා, මොකක්ද? හවය තියෙන හින්දා නිවන් දකින්නේ නැහැ. අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යයක් තියෙන්නේ. මේ කෝටුව නිසා මේ කෝටුව, මේ කෝටුව නිසා මේ කෝටුව. කෝටු දෙක වැටෙන්නේ නැහැ, ඔවුනොවුන්ගේ උපකාරය නිසා. නිවන නොදකින නිසා හවය තියෙනවා. හවය තියෙන හින්දා නිවන් දකින්නේ නැහැ. අඤ්ඤමඤ්ඤ ප්‍රත්‍යය වෙලා, දැන් ඔය ඇත්තන්ට හවය හින්දා ඇති බවට හම්බවෙන නිසා, 'හට ගත්ත දේ නිරුද්ධ යි' කියන එක පේන්නේ නැහැ. හටගත්තු දේ නිරුද්ධ යි කියලා නො දකින නිසා ම ඇති බවට හැදිලා කියන තැනක යි ඔය ඇත්තන් අපි ඉන්නේ.

හැබැයි මෙන්න මෙහෙම එකක් ඉස්සර වෙන්න ඕන. ඒ කියන්නේ අවිද්‍යාව දුරුවෙන්නේ නැහැ. ඉස්සෙල්ලා කෙලෙස් තණ්හාව පැත්තයි නිරුද්ධ වෙන්නේ. ඒ කියන්නේ හටගත්තු දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක පෙනෙන්නේ නැත්තේ හවය නිස යි. තියෙනවා ඉන්නවා කියලා තමන්ට පිංවතුන් ගාව ඔය තියෙන මානසික මට්ටම යම් දිනක, යම්තාක් දුරු නො වේද, ඒ තාක් ඔය ඇත්තන් නිවන් දකින්නේ නැහැ කියන එක දන්නවා. හොඳට දැනගන්න ඕන සංකල්පයක් මේ නිවන් දකිනවා කියන්නේ. ඇසින් යම් රූපයක් දක්කොත් අහකට යනකොට දකපු සිද්ධිය ඉතුරු නැතිව ම නැතිවෙනවා කියන එක පෙනුනොත් ඔය ඇත්තන්ට ඔය ඇත්තන්ගේ නැදැයෝ, වස්තු ඔය ඇත්තන් ඉතුරු කරලා එන්නේ නැහැ. නිරායාසයෙන් වෙන්නේ. එතකොට හටගත්තු දේ නිරුද්ධ යි කියලා. නිවන් දකින්න නම් හවය නැතිවෙන්න ඕන. හවය නැතිවෙන්නේ කොහොම ද? මේ හැම දෙයක්ම තියෙනවා, ඉන්නවා කියලා අපට හම්බවෙන මානසික මට්ටමින් අප මිඳෙන්නේ කොහොමද? මේ හවය අයිත්තරන්නේ කොහොමද?

ඒ හවය අයිත්ත කරන්න තියෙන්නේ එකම එක ක්‍රමයකින්. හිතලා අයිත්ත කරන්න බැහැ. උපාදාන නිරොධො භව නිරොධා - අරමුණු, පංච උපාදානස්කන්ධය උපාදාන කර නො ගන්නවා කියන සිද්ධිය ඔය පින්වතුන් කළොත්, මේ හවයෙන් අයිත්ත වෙනවා කියන එක ඉබේම වෙනවා. ඔය ඇත්තන් වටා තියෙන ඔය වලල්ල අයිත්ත වෙනවා කියන

එක නිරායාසයෙන් වෙනවා. ඒ සඳහා ඔය ඇත්තන්ට කරන්න තියෙන්නේ එක දෙයයි.

- නිවන් දකින්න වෙහෙසෙන්න එපා. භවය අයිත් කර ගන්න.
- භවය අයිත් කරන්න වෙහෙසෙන්න එපා. උපාදනය දුරුකර ගන්න.

උපාදනය කියන්නේ මොකක්ද? ඔයගොල්ලො එක තැනකට වෙලා ඉන්න කොට හිතට සිහිවෙන සිහිවෙන දේ ඇත්තයි, ඇත්තයි, ඇත්තයි කියලා පිළිඅරගෙන ඒ තුළ හැසිරෙන කමටයි, උපාදන වශයෙන් ඉන්නවා කියලා කියන්නේ. හිතින් රූපයක් සිහිකර ගන්න කොට ඔය පින්වතුන් ඒක පිළිගන්නවා. “ආ, දරුවා මතක් වුණා. නෝනා මතක් වුණා, යාළුවා මතක් වුණා” කියලා. ඒක අත්තවාද උපාදනයකින් හෝ කාම උපාදනයකින් හෝ සිහිවන, සිහිවන අරමුණු ඇත්ත වෙච්ච පිළිගත්ත මානසික මට්ටමටයි, පංච උපාදනස්කන්ධය, උපාදන වශයෙන් පිළිගන්නවා කියලා කියන්නේ. ඔය ගතිය අපේ මනස තුළ ඇති තාක්, දෑස අහස දේවල් එකතු වෙනවා. දෑස අහස දේවල් තියෙනවා කියන වට්ටාව අත් හැරෙන්නේ නෑ.

හොඳයි, අපි තණ්හා උපාදනයෙන් මිදෙන්නේ කොහොමද? කොහොමද එහෙනම් උපාදන වශයෙන් දකින, දකින අරමුණු ඇත්ත කර නොගන්නේ? ඉතින් කොහොමද අපට අතහැරෙන්නේ? ඒකටත් ක්‍රමයක් තියෙන්න එපායැ. ඒකට හේතුව විපාක ස්කන්ධ ටිකේ ඇත්ත ඇති හැටියට නො දැකීම යි, නො දන්නාකම යි. පංචඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳු නො දන්නාකම තමයි උපාදන වශයෙන් හැසිරෙන්න තිබුණු හේතුව. ස්කන්ධ ටිකේ ඇත්ත නො දකිනකමයි, පුද්ගලයෙක් හැටියට ගන්න හේතුව.

එතකොට පංචඋපාදනස්කන්ධය පිරිසිඳු නො දන්නා කොට, පංචඋපාදනස්කන්ධයක ඇත්ත ඇති හැටියට නො දන්න, නො දකින කෙනාට, උපදින උපදින හැම නිමිත්තක්ම, කාම වස්තුවක් හැටියට, පුද්ගලයෙක් හැටියට ඇත්ත කරගෙන හැසිරෙනවා ඇරෙන්නට වෙන යන්න ක්‍ෂේත්‍රයක් ඇත්තේම නැහැ. හොඳට මතක තියාගන්න තවම පැහැදිලි කරනවා. ස්කන්ධ ටික, ස්කන්ධයන්ගේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්න, නො දැක්ක ලෝකයකට කෙනෙකුට උපදින උපදින අරමුණු, හිතට සිහිවෙන සිහිවන දේ පිළිගන්න තියෙන්නේ එක ක්‍රමයක්

විතරයි. ඒ සිහිවෙන සිහිවෙන උපදින හැම අරමුණක්ම වස්තුවක් දෙයක් සිහිවෙව්ව හැටියට හෝ පුද්ගලයෙක් සත්ත්වයෙක් සිහිවෙව්ව හැටියට විතරයි පිළිගන්න තියෙන්නේ. ඒ විධියට පිළිඅරගෙන හිතීම, කීම, කිරීම කළොත් හවය හැදෙනවා ම යි. හවය හැදුණොත් හටගත්තු දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක පෙනෙන්නේ නෑ ම යි. නිවන් දකින්නේ නෑ ම යි. නිවන දකින්න බැරිවුණේ හවය නිසා. හවය ඇතිවුණේ උපාදනය නිසා. උපාදනය ඇතිවුණේ ස්කන්ධ ටික පිරිසිඳු නො දන්නා කම නිසා කියන පැවැත්මක් අපි තුළ නිරායාසයෙන් සිද්ධ වෙව් තියෙන තැනක බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළ වෙලා අපට කියලා දුන්නා පංචඋපාදනස්කන්ධයේ ඇත්ත ඇති හැටියට. රූප උපාදනස්කන්ධය, අපි උපාදන වශයෙන් අරගෙන තියෙනවා රූපය. ඇත්ත ඇති හැටියේ පෙන්නලා දුන්නා.

චක්ඛුං අනන්තා, රූපං අනන්තා - මේ පෙනෙන රූප අනාත්ම යි කියලා පෙන්නුවා. ඊට පස්සේ පෙනෙන රූප අනාත්මයි කියලා පෙන්නලා එපමණකිනුදු තථාගතයන් වහන්සේ නිකම් හිටියේ නැහැ. ඔය ඇත්තකුත් ගවේෂණය කරලා බලාගන්න ආත්ම ද, අනාත්ම ද කියලා, සතිපට්ඨානයේ කායගතාසනිය අප අතට දුන්නා. අපි ද බුදුරජාණන් වහන්සේ රූප අනාත්මයි කියලා දේශනා කළාට එතැනින් නතර නො වී අපි ද රූපය සම්මර්ශණය කරලා බැලුවා. මොකක්ද? කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස් කියන කුණප කොටස් තිස්දෙකක් තියෙනවා. එකක් එකක් ගත්තොත් එක කොටසකවත් සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නෙවෙයි කියලා අපටත් තේරෙනවා. එබඳු කලාප කොටස් තිස්දෙකකුයි මේකේ තියෙන්නේ. ඒ නිසා සත්ත්ව-පුද්ගල නො වෙන ධර්මයකුයි කියලා අපටත් තේරුණා.

ඒක ම ධාතු වශයෙන් බැලුවා අපි. මේ ශරීරයේ පඨවි ධාතු, ආපෝ ධාතු, වායෝ ධාතු, තේජෝ ධාතු තියෙන්නේ කියලා බැලුවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ නිසා නොවෙයි අපටත් තේරුණා, මේ රූපවල සැකැස්ම. කුණප කොටස් තිස්දෙකක් සතරමහාධාතුව කියලා අප ද දැක්කා. ඒ එකම සතර මහා ධාතු එකක්වත් සත්ත්ව හෝ පුද්ගල හෝ ආත්ම හෝ නොවෙයි කියලා අපටත් තේරුණා.

ඊට පස්සේ භෞද්ධි, රූපය අනාත්ම වුනාට ආත්ම හේතුවකින් හැදෙන පුළුවන් කියලා අපට හිතෙන්න පුළුවන් නිසා හේතුවත්

පෙන්නුවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. කන බොන බත්, පාන්, කවිපි, මුං ඇට වගේ ආහාරය නිසයි රූපය හැදිලා තියෙන්නේ. එහෙනම් හේතුව තුළවත් කෙනෙක් ආත්මයක් නැහැ කියලා පෙන්නුවා. පෙන්නුවාම බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නාපු නිසා නොවෙයි, අපිත් බැලුවාම අපට ඇත්තයි කියලා තේරුණා නේ.

ඔන්න ඔතන තමයි අපට තියෙන එකම එක සැනසිල්ල. ඒ කියන්නේ, දැන් අපි සත්‍යය අත්දැකීමක් කරගන්නට ඕන. මෙන්න මෙතනදී අපි ප්‍රඥවන්ත වෙන්නට ඕන. අපි දැක්කා යම්තාක් රූප තියේ නම්, හැම රූපයක්ම වන්නාරොව මහා භූතා වතුන්නාඤ්ච මහාභූතානං උපාදය රූපං. සතර මහා ධාතුයි, හතර මහා ධාතූන්ගේ උපාදය රූපයි කියලා. රූපයි කියනවා නම්, එබඳු වූ අනාත්ම ලක්ෂණයක් මිසක් වෙන මොනවත් තියෙනවා ද? අතීතයේ වේවා, අනාගතයේ වේවා, වර්තමානයේ වේවා තමා තුළ වේවා, බාහිර වේවා, යම් ම රූපයක් තියෙනවා නම්, සතරමහාධාතු හෝ උපාදය රූපයි, නැත්නම් කුණප කොටස් තිස්දෙකක්, අනාත්මයි කියලා ගවේෂණය කරලා බැලුවාම අපිට උත්තරයක් එනවා කෙටියෙන්. මොකක්ද? රූප ස්කන්ධය කියමු. හැම තැනම විසිරිලා තියෙන ඔය රූප ටිකේ ඇත්ත, සත්ත්ව පුද්ගල නොවන අනාත්ම ධර්මතාවයක් වුණත්, එහෙනම් ඒවා ආත්ම කරලා පුද්ගලයෙක්ගේ කරලා, සත්ත්වයෙක්ගේ කරලා පෙන්නන එකම එක තැනයි තියෙන්නේ කියලා උත්තරයක් ආවා. ඒ තමයි මනායතනය විතරම යි කියලා.

සත්ත්ව පුද්ගලභාවයට සිහිවෙනවා නම්, සිහිවෙන්නේ, දැන් මෙයාට කෙටි දර්ශනයක් ආවා. මේ සත්‍ය තුළ මෙයාට පිහිටිය හැකියි. දැන් ආයෙත් අනාත්මයි කියලා බලන්න එකක් එකක් ගානේ යන්න ඕන නැහැ. උත්තරය ගන්නා භාවිතයට. හැම රූපයක්ම අනාත්මයි නම්, සතර මහා ධාතුයි නම්, මහාභූත උපාදය රූප නම්, දෙවියන්ගේ රූප තියෙන්න බැහැ. මනුෂ්‍යයින්ගේ රූප තියෙන්න බැහැ. යක්කුන්ගේ රූප තියෙන්න බැහැ. පෙරේතයන්ගේ රූප තියෙන්න බැහැ. ඇයි ඒ? හැම රූපයකම ඇත්ත කියන තැන එයාගේ මනසේ පිහිටලා.

එහෙනම් එබඳු රූප දෙවියන් කරගෙන, එබඳු රූප මනුෂ්‍යයින් කරගෙන, එබඳු රූප පෙරේතයින්, යක්කු කරගෙන සිත් උපදින ගතිය තමා තුළ

නේ ද තියෙන්නේ කියලා මේ ලෝකය සකස් වෙලා තියෙන්නේ එකම එක මනායතනයකින් කියන තැනකට එයාට උත්තරයක් හම්බවුණා.

දැන් තැන් රාශියක් අවශ්‍ය නැහැ ගවේෂණය කරන්න. එයා දන්නවා සත්ත්ව පුද්ගලභාවයට සිහිවෙනවා නම් සිහිවෙන්නේ අවිද්‍යාව ආදී කෙලෙස් ටික උදව් කරගෙන මනෝ විශ්ලේෂණ මට්ටමින් විතරම ම යි. මෙහෙම ඇහින් බලනකොට පුද්ගලයෙක් කියලා දන්නත්, දනෙනකම තියෙන්නේ මනෝ විශ්ලේෂණ මට්ටමේම විතරයි.

එද ඉඳලා එයා දන්නවා “එහෙනම් මම හිත රැක්ක යුතුයි.” එයාට එක වැඩ යි හම්බවුණේ කෙටි කරලා, කැටි කරලා. මොකක්ද? “තමන්ගේ හිත ගැන වග බලාගත යුතුයි” කියලා උත්තරයක් ආවා. තමන්ට හිතෙන තරමක් සිහිවිලි උපදින්නේ පුද්ගල-සත්ත්ව භාවයකින්මයි. සත්ත්ව-පුද්ගල භාවයකින් උපදින සිතුවිලි, සත්ත්ව පුද්ගලභාවය ඇත්ත වෙලා සිතීම, කීම, කිරීම කෙරුවොත් මම පංචඋපාදනස්කන්ධයට උපාදනවයි ඉන්නේ කියලා එයා දන්නවා. හිතට සිතුවිල්ලක් සිහිවෙන කොට, සිහිවෙන සිතුවිල්ල ඇත්තටම කෙනෙක් මතක් වුණා කියන තැනකින් හඳුනාගෙන ඒකට තමන් ප්‍රතිඋත්තර දෙන්න බැඳුනොත්, ඒ අරමුණ එයාව යට කෙරුවා වෙනවා. ඒ කියන්නේ බොරුව තමන්ව යට කරනවා. තමන්ව කොහොමහරි සිතීම, කීම, කිරීම කරවන්න පෙළඹවෙව්වා. ඒ කියන්නේ උපාදන කෙරෙව්වා.

උපාදන වුණොත් ඇතිවෙනවා හවය. හවය ඇති වෙනකොට නිවන පේන්නේ නැහැ. එයා දන්නවා දැන් වෙනදට වඩා වෙනස් තැනක් තියෙනවා. එයාට භූමියක් තියෙනවා, උපදින අරමුණු උපාදන නොවෙන්න. වෙනදට ක්‍රමයක් තිබුණේ නැහැ. මොකක්ද? හැම රූපයක්ම සතරමහාධාතුයි හෝ උපාදය රූපයි නම් තියෙන්නේ, පුද්ගලභාවයට සිහිවෙන දේ මනෝම ම යි, විතර්කයක් ම යි කියලා හඳුනාගන්න හයියක් එයාට තියෙනවා ජීවිතයට. අර සත්‍යය තමා එකම හයිය. කොච්චර දරුවෝ ඉන්නවා, බිරින්දෑ ඉන්නවා, මහත්තයා ඉන්නවා, මිනිස්සු ඉන්නවා, නැදැයෝ යාළුවෝ ඉන්නවා කියලා ම යි පෙනෙන්නේ. නමුත් එයා දන්නවා රූප තිබුණා නම්, තිබුණේ තියෙනවා නම් තියෙන්නේ, හැම රූපයකම අනාත්ම වූ පැවැත්මක් තියෙන්නේ කියලා දක්කහම ඒක එයාට හයියක්. ආපහු අතීතයට ගිහිල්ල බලන්න ඕනත් නැහැ. අනාගතයට ගිහිල්ල බලන්නත් ඕනැ

නැහැ. ඇහැට පෙනුණ රූපයක් කඩලා බලන්න ඕනත් නැහැ. කනට ඇහෙන රූපයක් කඩලා කඩලා බලන්න ඕනත් නැහැ. හැම රූපයකම ඇත්ත එක ම යි. එහෙනම් ඒ හැම රූපයක්ම සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා පෙන්ලා සිහිකරන ගතිය තියෙන්නේ මනෝමයෙන් ම යි කියන මේ උත්තරය එයා සන්නක වුණාම එයාට, සතිපට්ඨානයේ අත්දැකීම විතරයි මාර පරාජයට උපකාර පිණිස තියෙන්නේ.

ඒ කියන්නේ උපදින සිතිවිල්ලක් ඇත්ත වෙලා ඒකට සිතීම, කීම, කිරීම කරවන්න ඔය පින්වතුන්ව පෙළඹුවොත්, ඔය පින්වතුන් පෙළඹුනොත්, ඔය පින්වතුන් උපාදන සහිතයි. භවය හැඳෙනවා, නිවන පේන්නේ නැහැ. ජරා මරණයට ගහගෙන යනවා. මාරයාගේ වසඟයට අහුවුණා.

නමුත් හිතට යම්කිසි අරමුණක් සිහිවෙන කොට, සිහිවෙන අරමුණ සතිපට්ඨානයට හිත තියලා මේ රූපය ද සතරමහාධාතුයි කියලා බැලුවොත්, නැත්නම් විතර්කයක් සිහිවෙන කොට මේ විතර්කයද අනිත්‍යය යි කියලා හෝ බැලුවොත්, මේ විතර්කය අනාත්ම යි කියලා හෝ බැලුවොත්, නැත්නම් මේ සිතුවිලි මාත්‍රයක් උපදිනවා නේ ද කියලා හෝ බැලුවොත් ඔය ඇත්තන්ට ගොඩයන්න පුළුවන්.

- හැබැයි හොඳට තේරුම් ගන්නට ඕන උපදින සිතුවිල්ලට ඇයි අනිත්‍යයි කියලා කියන්නේ කියලා. දැන් යමක් සිහිවෙනකොට ඉස්සෙල්ලා සිහිවෙව්ව එක නැහැ. තව ටිකකින් යමක් සිහිවෙනකොට දැන් මේ සිහිවෙව්ව එක තියේ ද? නැහැ. එහෙනම් දැන් කොච්චර ඇත්ත කරගෙන ආවත් තව ටිකකින් මොකක් හරි සිහිවෙන කොට මේ සිද්ධිය අතහැරෙනවා. ඒ හින්දා ඒ ඇත්ත සිහිකරලා හෝ අනිත්‍යයි කියනවා.
- එහෙම නැත්නම් සත්ත්ව පුද්ගලභාවය සිහිකර ගෙන ම රූප උපන්නත් සතිපට්ඨාන අත්දැකීම්, වඩපු අත්දැකීම් තියෙනවා. නෑ පුද්ගලයින්ගේ රූප තියෙන්න බැහැ. තියෙනවා නම් හැම රූපයක්ම සතර මහා ධාතු යි කියලා ඒ ඇත්ත රූපය සිහිකර ගත්තොත්,
- නැත්නම් මේ සිතේ පහළ වෙව්ව සිතුවිලි මාත්‍රයක් නේද කියලා සිහිකර ගත්තොත්
- නැත්නම් මේ සිතින් සිහිකර ගත්ත විතර්ක මාත්‍රයක් නේද කියලා සිහිකරගත්තොත්,

මොන විදියකට හරි සිහිවෙන සිහිවෙන නිමිත්තට ඔය පින්වතුන් කුමන හෝ ධර්මතාවයක් සිතුවොත් ගොඩයන්න පුළුවන්.

ඇයි ඒ? කොහොමද ගොඩ යන්නේ? අපි කියමු: උපදින උපදින සිතුවිල්ලේ සත්ත්ව-පුද්ගලභාවයක් නැති අනාත්මය බැලුවායි කියන්නකො. එහෙම නැතිනම් උපදින උපදින සිතුවිල්ල අනිත්‍යයි කියලා බැලුවයි කියන්නකො. එහෙම නැතිනම් උපදින උපදින සිතුවිල්ල ඇත්ත නො වෙන විධියට සතරමහාධාතුව යි කියලා, උපාදය රූපය යි කියලා අපි බැලුවා යි කියන්නකො. ඇයි එහෙම බලන්නේ? බැලුවම නිවන් දකිනවද? හොඳට මතක තබා ගන්න ඕන. මේ විදියට බැලුවොත්, ඒක උපායක්. එයා දන්නවා එන රූපය අනිත්‍යයි කියලා මම බලනකොට, ඒ රූපය ඇත්ත වෙලා හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න මම ඉඩදීලා නැහැ. මේ උපායක්. එහෙම මේ රූපය ද අනිත්‍යයි කියලා සිහිකර ගන්න බැරි වෙච්ච ගමන්ම මේ රූපය ඇත්ත කරලා, ඔය ඇත්තත් සිතීම, කීම, කිරීම කරන්න පොළඹවලා. රාග, ද්වේශ, මෝහ ඇතිකරන්න පොළඹවලා. ඒ කියන්නේ උපාදන කරවලා. එහෙම වුණොත් භවය හැඳෙනවා කියලා ඔය ඇත්තත් දන්නවා.

ඉතින් උපදින උපදින අරමුණක උපාදන වශයෙන් හැසිරෙන්නෙ නැතිවෙන්න උපායක් හැටියටයි ඔය ඇත්තත් අරමුණක් සිහිවෙන කොටම, “මේ සිතුවිල්ල අනිත්‍යයි” කියලා බලනවා. නැත්නම්, “මේක සිතිවිල්ලක්” කියලා හඳුනා ගන්නවා. තාම ඉන්නේ “ගෙදර සිහිවුණා, දරුවා සිහිවුණා” කියලා ම යි. දෙවනුවත් හෝ ඔය ඇත්තත් ප්‍රායෝගික වුණොත්, හුරු වුණොත් ටිකක් හරි මේක විතර්කයක් බව හඳුනා ගන්න, සිතුවිල්ලක් බව හඳුනා ගන්න, ඒකෙන් ලැබෙන ලාභය, ලැබෙන වාසිය මොකක්ද? ඔතනින් නිවන් දකින හින්දා නෙවෙයි. මේ ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙන් ඒකට සිතීම, කීම, කිරීම වශයෙන් ඒ අරමුණට සම්බන්ධ වෙන්නේ නැහැ. සිහිවෙන අරමුණ වෙනම එකක්. දැකපු දේ සිහිකර ගන්නවා. ඒ හිතේ හැකියාව යි. භයානකම දේ ඔතන සිහිය පිහිටුවා ගන්න බැරිවුනොත් ආධ්‍යාත්මික පැත්තෙන් සිතීම, කීම, කිරීම කරන්න ඔය ඇත්තත් දෙවනුවට සම්බන්ධ වෙනවා.

මේ සතිපට්ඨානයේ ප්‍රධානම ලක්ෂණය මොකක්ද? කායෙ කායානුපස්සී විහරති. ආනාපි සම්පජානො සනිමා විනයෙය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං. ලෝකය කිව්වේ මොකක්ද? මේ පංචඋපාදනස්කන්ධ

ලෝකය යි. මේ හැම කෙනෙක්ම, හැම දෙයක්ම තියෙනවා, ඉන්නවා කියලා තමන්ට සිහිවෙන තැන යි. ඔය සිහිවීමට හේතුව හවය යි. ඒ කියන්නේ මෙහෙම අය, මෙහෙම දේවල් තියෙනවා කියන ගතිය හින්දයි ඔය ඇත්තන්ට සිහි වෙන්නේ.

සිහිවෙනකොට ඒ සිහිවෙන හැම අරමුණක් ගානෙම අපි බොහෝ වෙලාවට ලෝභය හෝ ද්වේශය කියන කාරණා දෙක ඇති වෙන තාක් හිතලා තමයි අතහරින්නේ. ඒ කියන්නේ එතකොට උපාදාන සහිතවයි අත හැරෙන්නේ.

ඒ උපාදාන සහිතවූ ලෝභ, ද්වේශ දෙක මට්ටමට හිතලා අතහරින වාරයක් ගානේ වෙලා තියෙන පාඩුව දකින්න. මොකක්ද? දෑකපු, අහපු හැම දෙයක්ම තියෙනවා, තියෙනවා කියලා නිරායාසයෙන්ම තමන් තුළ මේ බැම්ම හැඳෙනවා.

හිතට පහළ වෙන හැම දෙයක්ම ඇත්ත කරගෙන හැසිරෙන මානසික මට්ටම ඇති තාක් ඒ ඇත්ත කරගෙන හැසිරෙන මට්ටමට තමයි කියන්නේ පංචඋපාදානස්කන්ධයට උපාදානයි කියලා.

ඒ හැසිරෙන තාක් හවය නැතිවෙන්නේ නැහැ. හවය තිබුණොත්, තිබෙන දෝෂය මොකක්ද? හටගත්ත දේ නිරුද්ධ යි කියන අසංඛතයට හිත නැමෙන්නේ ම නැහැ කවදවත්. නිවන් දකින්නේ නෑ ම යි. ඇති වෙච්ච හැම දෙයක්ම ඔය ඇත්තන් අහකට යනකොට නිරායාසයෙන් ම - උත්සාහය ඔන නැහැ. ඉබේමයි දෑකපු අහපු දේවල් එකතු වෙන්නේ. ඇයි ඒ? හටගත්ත හැම දෙයක්ම නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක නො දැකීම විද්‍යාවද? අවිද්‍යාවද? අවිද්‍යාව යි. අවිද්‍යාව ප්‍රත්‍යය වෙනවා සංස්කාරවලට.

දෑකපු අහපු දේවල් ඇති බවට තමා තුළ රැඳෙන්න අවිද්‍යාව කියන එක ප්‍රත්‍යය වෙනවා. එහෙම නිමිති තිබුණොත්, අවිද්‍යාව සංඛාරයට ප්‍රත්‍ය වුණොත්, සංඛාරය මොකටද ප්‍රත්‍යය වෙන්නේ? ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයට යි. නැවත මේ වගේ කයක් සවිඤ්ඤාණක කරගෙන ඉපදෙන එක නතර කරන්න බැහැ.

නිවන් නො දැක්කොත් තියෙන දේ තමයි, මොකක්ද? විද්‍යාව පහළ නො වුණොත් අවිද්‍යාව ඉතුරු වෙනවා. අවිද්‍යාව කියන්නේ හටගත්තු දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පෙනෙන්නේ නැහැ.

අවිද්‍යාව තිබුණොත් හටගත්තු හැම දෙයක්ම ඇති බවට තමන් තුළ කර්ම නිමිති රැස්වෙනවා.

එහෙම තිබුණොත් නැවත මේ වගේ ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් කයකට පැමිණීම නවත්වන්න බැහැ ම යි. ඉපදීම වෙනවා ම යි.

ඉපදීම තිබුණොත් ජරා, මරණ, ශෝක, පරිදේව, දුක්, දෙමිනස් වලින් ජීවිතයට අඩු නෑ ම යි.

ජරා මරණ දුක් නැතිවෙන්න නම් ඉපදීම නැතිවෙන්න වෙනවා.

ඉපදීම නැතිවෙන්න නම් කර්ම නැතිවෙන්න වෙනවා.

කර්ම නැති වෙන්න නම් අවිද්‍යාව නැතිවෙන්න වෙනවා.

අවිද්‍යාව නැතිවෙන්න නම් මොකක්ද? විද්‍යාව උපදින්න වෙනවා.

යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං - සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං. යමක් හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්නා නම් සියල්ල හේතු නැතිවෙන කොට නැතිවෙනවා කියන විද්‍යාව උපන්නොත් - විජ්ජා උප්පාදෙ අවිජ්ජා නිරෝධා. එතකොට අවිද්‍යාව නිරෝධ වෙනවා. අවිජ්ජා නිරෝධා සංඛාර නිරෝධා - නිවන් දැක්කොත් ජරා-මරණ දුකේ නිරෝධය ඤාත් ඤාත් වෙනවා කියන ධර්මතාවයක් වෙනවා. නිවන් දැක්කොත් ඉපදීම නැතිවෙනවා ම යි.

නිවන දකින්න තියෙන හොඳ ම සාක්ෂිය, එකම ක්‍රමය තමන් තුළ තියෙනවා-ඉන්නවා කියලා හැඳිලා තියෙන මේ හවය නැතිවන එක යි. අද පේන්නේ නැත්තේ ඒ හින්දා ම නේ. නිවන දකින්න බැරිවෙච්ච ආසන්න ම, ළඟ ම කාරණාව හවය යි. මොකද නිවන නො දැකපු නිසා යි හවය හැදුනේ. එහෙනම් හවයට ආසන්නම කාරණාව නිවන නැතිකම යි. නිවන නො දැකීම නිසා හැදුනු හවයෙන් ම නිවන වහලා. ඒ හවය අතහරින්න නම් ඔය පින්වතුන්ට වෙනවා, උපාදනය නැති ලෝකය ඇත්තම නො වෙන්න වෙනවා. කාම ලෝකය ඇත්තම වෙනතාක් ඔය පින්වතුන් කාම ලෝකයෙන් කඩදවත් මිඳෙන්නේ නැහැ.

හැබැයි ඔය පින්වතුන්ට කාම ලෝකය ඇත්ත වෙලා තියෙන්නේ. එක අවස්ථාවක් තියෙනවා ඉක්මණට මිඳෙන්න. කාම ලෝකයම ඔය පින්වතුන්ට ඇත්ත වෙලා තියෙන්නේ සිතිවිලි මාත්රයක් තුළ විතරයි. පටවි ධාතුව තුළ නැහැ ඔය පින්වතුන් දකින සජීවී ඇත්ත පුද්ගලයා. ආපෝ, තේජෝ, වායෝ ධාතු තුළ ඔය හිතන ආත්මයක් හෝ පුද්ගලයා හෝ නැහැ. ස්පර්ශයෙන් උපදින වේදනා වෛතසිකය සත්ත්වයෙක්ගේ, පුද්ගලයෙක්ගේ නොවෙයි. ස්පර්ශයෙන් උපදින සංඥා වෛතසිකය සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නොවෙයි. ස්පර්ශයෙන් උපදින චේතනා වෛතසික සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නොවෙයි. ඔය නාම රූප නිසා උපදින විඤ්ඤාණය හේතු ප්‍රත්‍යය යි, සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නොවෙයි නිසා, ස්කන්ධ ටික අනාත්මයි. ඒ ද අනාත්ම හේතු ටිකක් නිසා කියලා. සත්‍යයක් තියෙන නිසා, ඔය පින්වතුන්ට කාමය සජීවී වෙලා තියෙන්නේ කෙලෙස් විතර්ක මාත්‍රයක් තුළ පමණ යි. ඒක යි අප සතු, ඔය පින්වතුන් සතු එකම වාසනාව අද දවසේ දී. ස්කන්ධ ටිකත් එක්කම කාමය ඔය පින්වතුන්ට ඇත්ත වෙලා තිබුණා නම්, මිදිගත්ත ඔය රූප ටික ම අයිත් කරන්න වෙයි. ඒත් බැරි වෙයි. නමුත් ඒ තුළ කිසිදු විෂ දෝෂයක් තැවැරිලා නැහැ. ඒ ටිකේ ඇත්ත නො දන්නාකම නිසා මුලු ලෝකයම ඇත්ත කරගෙන පහළවෙන විතර්ක ටික හඳුනාගන්න පුළුවන් වුණොත්, උපාදනය අත හැරෙනවා. නමුත් ලෝකයට අපහසු ම තමන් තුළ පහළ වෙන විතර්කය විතර්කයක් කියලා බලාගන්න බැහැ සතර මහා ධාතුව බදාගෙන තියෙන්නේ, හිතේ පහළ වෙන විතර්කය.

‘දරුවා’ කියන අදහස මේ දැන් තමන්ගේ හිතේ මේ මොහොතේ උපන්න සිතුවිලි මාත්‍රයක් විතරයි. නමුත් ඔබට ඔබේ හිතේ ඇති වෙච්ච සිතුවිල්ල බලාගන්න ඉඩ දෙන්නේ නැහැ අවිද්‍යාවෙන්. ඒ සිතුවිල්ල බාහිර සතර මහා ධාතු රූපයට තරව බදාගෙන නැමිලා තියෙන්නේ. ඔක්කන්නි නාමරූපං කියලා කියන්නේ, රූපයට නැඹුරු වෙලාමයි තියෙන්නේ. භවයට නැඹුරු වෙලා ම යි තියෙන්නේ. “ඉන්න දරුවන් සිහි වුණා” කියන තැනකින් තමයි තියෙන්නේ.

ඒ සිතේ උපදින විතර්කය, සිතේම උපදින විතර්කයක් බවට හඳුනා ගන්න පුළුවන් මට්ටමට එනතාක් විතරයි, අතිශය ම දුෂ්කර කාලවකවානුව තියෙන්නේ. ඒ ටිකේදී පොඩ්ඩක් වෙහෙසෙන්න වෙනවා. මොකද මේ කෙනෙක්-පුද්ගලයෙක් කියලා හිතන එක මට

බාහිර සතරමහාධාතූ නේ කියලා පෙන්නන්න හෝ නැත්නම් මේ සිතුවිල්ලක් නේ ද, මෙහෙම සිහි කරන කොටත් දෑකපු දේ නිරුද්ධයි කියලා හෝ නැත්නම් මේ සිතුවිලි ද අනිත්‍යයි කියලා හෝ සිතිවිලි භාවිතා නොකොට, භාවිතා නෙවෙයි, සිතිවිලිවලට තමන් ප්‍රතිචාර දක්වන කම අඩුවෙන වැඩ පිළිවෙලක්, මොකක් හරි එකක් ඔය පින්වතුන්ට කරන්න වෙනවා ම යි. එහෙම කළොත් ටික දවසක් යනකොට වේගයෙන් ම සතරමහාධාතූව බදගෙන ඉන්න ගතිය අඩුවෙනවා. පහසුවෙන් ම “මට ම මේ සිතුවිල්ල උපන්නා. තමන්ම මේ සිතින් සිතිවිල්ලක් උපද්දවා ගන්නා” කියන එක හඳුනා ගන්න පුළුවන්. කිසි වෙහෙසක් නැතුව. එතකොට උපදින උපදින විතර්කයේ අනිත්‍යය බලන බලන ගානේ අධිකතර සතුවක්, අධික ප්‍රමුදිතභාවයකුත් ඇතිවෙනවා. අන්න ඒ විදියට උපදින උපදින විතර්කයන්ගේ අනිත්‍යය බලන මට්ටමට පත්වුණාමයි පංචඋපාදනස්කන්ධයට උපාදන වෙන්නෙ නැහැ කියන ගතිය තමා තුළින් ක්‍රියාත්මක වන්නේ. එහෙම වෙනකොට (අනිත් වෙලාවටත් උපාදනය අඩු නොවී තියෙන්නෙ නැහැ. අඩුවෙනවා.) භවය නැතිවෙනවා. භවය නැතිවුණාම නිවන පෙනෙනවා කියන එක ප්‍රාර්ථනාවක් නොවෙයි.

දවස පුරාම වැඩ කටයුතු නම්, එක පැය භාගයක් ඔය පින්වතුන් තමන්ගේ සිතුවිලි හඳුනාගන්න මහන්සි වෙන්න. පැත්තකට වෙලා පැය භාගයක් ඉන්න. ඉන්න කොට පැය භාගය ඇතුලත මොන තරම් ඤේතුයක් තුල කරුණු කාරණා මනස සිහි කරයි ද? තමන් හොඳ හැකියාවෙන් උන්නොත් මේ පැය භාගය ඇතුලත කිසිදු විතර්කයකට මාව යට කරන්න දෙන්නේ නෑ. ඒ කියන්නේ කිසිදු විතර්කයක් ඇත්ත කරගෙන සිතීම, කීම, කිරීම කරන්නේ නැහැ. තමා දන්නවා විතර්කය දිනුවා. මම පරාද වුණා. විතර්කය ඇත්ත කරලා සිතීම, කීම, කිරීම කෙරෙව්වොත් එයා දක්ෂයි, මම දුබලයි. මාව පෙළඹෙව්වා මොන විධියකට හරි.

හැබැයි මේ පැය භාගයේදී උපදින උපදින හැම විතර්කයක්ම “මේ සිතුවිල්ලක්” හැටියට “මේක අනිත්‍යයි” කියලා, “මේක අනාත්මයි” කියලා මෙහෙම දකිද්දින් “දෑකපු දේ නිරුද්ධයි” කියලා කුමන හෝ උත්තර දි දී, උත්තර දි දී සිටියොත්, ඒ පැය භාගය ඔබ උපාදන වශයෙන් හැසිරුණේ නැහැ. ඔබ පොඩ්ඩක් භවය ලිහිල් කලා. ඔබ

පොඩ්ඩක් “හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනවා” කියන එක දකින තැනට කටයුතු කළා වෙනවා. පැය භාගයක් තමන්ගේ මනස දිහා බලා ගන්න. පැය භාගය ඇතුළත උපදින විතර්ක, දෑන් දෙපැත්තක් තියෙනවා:

- උපන් උපන් විතර්ක යට කර කර ජීවත් වෙනවා ද, උපන් උපන් විතර්කවලට යටවෙච්ච ජීවත් වෙනවා ද කියලා ක්‍රම දෙකක් තියෙනවා.
- උපන් උපන් විතර්ක යටකර කර ජීවත් වුණොත් ඒකාන්තයෙන් නිවන් දක්ක හැකියි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පැත්ත.
- උපන් උපන් විතර්කවලට යට වෙච්ච ජීවත් වුණොත් ඒකාන්තයෙන්ම සසර, මාරයාගේ පැත්ත.
- මේ පැය භාගය ඇතුළත මම බුදුරජාණන් වහන්සේට වැඩිය අවනත වෙනවා ද? මාරයාට වැඩිය අවනත වෙනවා ද කියලා තමන්ටම වැටහෙනවා.

ඕනෑම කෙනෙකුට ප්‍රායෝගිකව කරන්න පුළුවන්. හැබැයි තමන් ගාව අවි ආයුධ වැඩිවෙච්ච තරමට මාරයා එක්ක සටන් කරන්න පුළුවන්. දුනු තියෙනවා නම්, ඊතල තියෙනවා නම්, කඩු තියෙනවා නම්, හෙලි තියෙනවා නම්, මේකෙන් බැරිනම් මේකෙන්. මේකෙන් බැරිනම් මේකෙන්. ඒවගේ ස්කන්ධ ගැන, ධාතු ගැන, ආයතන ගැන, වැඩිපුර දැනුමක් තියෙන්න, තියෙන්න උපදින විතර්කයට යට නොවී ඒ ඒ විතර්ක ඒ ඒ පැත්තෙන් පෙන්නලා, පින්වතුන්ට මේ නිමිති යට කළ හැකියි. නමුත් ඔය පින්වතුන් ගාව ආයුධ අඩු වුණොත් අතේ බලෙන්ම තමයි සටන් කරන්න වෙන්නේ. ඔය දැනුම නැති වුණොත් වීර්යයෙන් තමයි අරමුණකට නතු නොවී ඉන්න වෙන්නේ. ලෙහෙසිවෙන්නේ නෑ. මම කියන එක තේරෙණවද? මෙන්න මේ කියන තැන විතරක් වගබලාගන්න. අර කියපු ක්ෂේත්‍රය ඔක්කොම අහක දමන්න.

උපදින උපදින හැම විතර්කයක්ම අනිත්‍යයි කියලා බලන්න. තව වර්තමානයේ ඕන නම් කියනවා නේ “අනිත්‍ය නැහැ අනිච්ඡයි” කියලා හරි කමක් නැහැ බලන්නකෝ. එහෙම හිතන දේ නෙවෙයි ඇත්තටම තියෙන ප්‍රශ්ණය. බොහෝ දෙනෙක් හිතනවා බණ කියනකොට අපේ පින්වත් ඇත්තෝ සමහර අය, අනිච්ඡයි කියන දේ අනිත්‍යය හැටියට බලලා යි නිවන වැහුණේ කියලා. එහෙම වචනයකින් වැටහෙන්නේ

නැහැ. ඕන නම් උපදින උපදින විතර්කයට අනිත්‍යයි කියලා හිතන්න. නැත්නම් අනිච්ඡයි කියලා හිතන්න. නැත්නම් ආශ්වාදයක් නැහැ, ආදිනව වැඩියි කියලා හිතන්න. කමක් නැහැ. හිතන්න. ප්‍රශ්නයක් නැහැ. එහෙම නැත්නම් මේක සතරමහාධාතුවයි කියලා හිතන්න. මේක සිතුවිල්ලක් කියලා හිතන්න කියන්නකො. හැබැයි විතර්කයකට යටවෙන්නෙ නැතිවෙන්න, මේ මොන විදියකට හරි කළොත් හොඳට දන්නවා මේ කරන්නේ උපායක්. ඔතනින් නිවන් දකින්න නෙවෙයි මොකක්ද මේ? මෙහෙම උපදින උපදින විතර්කයට ප්‍රතිඋත්තර වශයෙන් මේ විධියට මම කරද්දී, ඒ හැම නිමිත්තක්ම ඇත්ත වෙලා රාග, ද්වේශ, මෝහ වශයෙන් හිතන්න තියෙන ඉඩ නතර කරලා මේ තියෙන්නේ. උපාදාන වශයෙන් නොගන්නයි මේ වැයම කියලා දන්නවා එයා. අනිච්ඡයි කියලා බැලුවා නම් හෝ උපදින සිතිවිල්ල, අනිත්‍යයි කියලා බැලුවානම් හෝ, දුකයි කියලා බැලුවා නම් හෝ, නැත්නම් අනාත්මයි කියලා බැලුවානම් හෝ තමන්ගේ නෙමෙයි කියලා බැලුවා නම් හෝ, මේකෙ මම නැහැ කියලා බැලුවා නම් හෝ ඔතනින් නිවන් දකින්නේ නැහැ. එහෙම බැලුවා නම් බැලුවේ මොකටද? එයා දන්නවා හොඳට, මේ විධියට සිහිවෙන නිමිත්ත බලන්න, පෙන්නන්න බැරිවෙන හැම වෙලාවකම නිමිත්තෙන් තමන්ව යට කරනවා කියලා දන්නවා. නිමිත්තෙන් තමන්ව යට කෙරුවා වෙන්නේ කොහොම ද? ඒක ඇත්ත කරවලා, තමන්ව ඇත්ත ම කෙනෙක්, දෙයක් හැටියට හිතීම්, කීම්, කිරීම්වලට පොළඹවලා ඇති. තමන්ට දුක හෝ සතුට එන්න, තමන්ව අරගෙන ගිහිල්ලා ඇති. ලෝභ, ද්වේශ දෙක තමන් තුළින් නිර්මාණය වෙලා අවසන් වනතාක් තමන්ව ගෙනිහිල්ලා ඇති. ඒකට ඔය මට්ටමට ඔය විදියට ඉන්න එකටයි උපාදාන වෙන්නේ කියලා එයා අහලා තියෙනවා. උපාදානයේ දෝෂය අහලා තියෙනවා. එතකොට භවය හැදෙනවා. දකින අහන හැම කෙනෙක්ම, හැම දෙයක්ම තියෙනවා, ඉන්නවා කියන වටපිටාව තමන් තුළ හැදෙනවා කියලා දන්නවා. භවයේ දෝෂය දකිනවා. භවය තිබුණොත් නිවන, අසංඛතයට එන්නේ නැහැ. හටගන්න හැම දෙයක්ම නිරුද්ධයි කියන, ඇහැ නිරුද්ධ වෙනවා. දෑකපු රූපය නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක ජේන්නේ නැහැ. නිවන් නො දැක්කොත් ඇති බවට කර්ම නිමිති සකස් වෙනවා කියලා දන්නවා. කර්ම නිමිති සකස් වුණොත් නැවත ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් යන්න වෙනවා කියලා දන්නවා. ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් ගියොත් ජරා, මරණ, දුක,

සතර අපාය හිස් නැහැ මගේ ජීවිතේ, කියලා දකිනවා. ජරා මරණ දුක සතර අපාය මගේ ජීවිතේට නො එන්න නම් නො ඉපදෙන්නට ඕන. නො ඉපදෙන්න නම් කර්ම නිමිති නැතිවෙන්න ඕන. කර්ම නිමිති නැතිවෙන්න නම් හටගත්ත හැම දෙයක්ම, ඇහැ පරිහරණය කළා. ඉතුරු කර ගත්තේ නැහැ. රූපය බැලුවා හැබැයි ඉතුරු කර ගත්තේ නැහැ. හටගත්තු දේ නිරුද්ධයි කියලා දූන බලන්න බැහැ. දකින මට්ටම සම්පාදනය කර ගත්තා. කණ්ණාඩියට එබුනහම අහකට යනකොට ඡායාව නැතිවෙනවා කියන එක දකින්න වෙහෙසක් ඕනෙ ද අපට? අපි හිතලා ද කරන්නේ? නැතිවුණා කියලා මෙනෙහි කරනවා ද? සම්මර්ශණය කරනවා ද? එළඹ සිටිනවා නේ. නිරෝධය ඤාත් ඤාත් වුණා කියන්නේ ඔය පින්වතුන් මෙනෙම ඇහෙන් රූපයක් බලලා අහකට යනකොට දුන් ඒක ඉතිරි නැතිවම නැතිවෙලා කියන එක එළැඹ සිටිනවා. මේ මනස හැම වෙලාවෙම නිවනට නැඹුරුව ම යි පවතින්නේ. මහණෙනි, ගංගා, යමුනා, සරභු, අවිරවතී ගංගාවෝ පෙරදිගට හැරිලා, පෙරදිගට නැමිලා, පෙරදිගට බරව පවතින්නාක් මෙන්, මහණෙනි, ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය නිවනට හැරිලා, නිවනට නැමිලා, නිවනට බරව පවතිනවා. එයාගෙ මනස හැම වෙලාවෙම නිවනට නැඹුරු වෙලා තියෙන්නේ. අද ඔය පින්වතුන්ගේ මනස කොහොට නැඹුරු වෙලාද තියෙන්නේ? සසරට නැඹුරු වෙලා. හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පේන්නේ නැහැ, ඇති බවට පෙනෙනවා. සසරට හැරිලා, සසරට නැමිලා, සසරට බරවෙලා ම යි පවතින්නේ. නිවනට හැරිලා, නිවනට නැමිලා, නිවනට බරව පැවතුණොත් මොකද වෙන්නේ? නිවන් දකින්නේ ඇයි අපි මොකට ද? මොකට ද නිවනේ අවශ්‍යතාවය? කරුණු දෙකකට යි. නැවත ඉපදිලා ජරා-මරණ දුක ඇති නො වෙන්න යි. නැවත ඉපදීම නැති කරන්න. ඉපදීම නො වී ජරා මරණ දුකෙන් නිදහස් වෙන්නත්, අද මේ ජීවිතය විදින හව දුකෙන් නිදහස් වෙන්නත්.

අම්මා, තාත්තා, දුව, පුතා, අයියා කියලා බැනපු අය, ගහගත්තු අය එක්ක රංචු කරකර හිනිත් ඉන්න කෙස්ත්‍රයක් අද දවසේ තියෙනවා නේ. ඔය ටික නිර්මාණය වෙලා තියෙන්නේ කෙලෙස් ටිකෙන්. නිවන දක්කොත් අද දවසෙදි හවදුක නැතිවෙනවා. මේ කාම හවය විදින දුකෙන් ම ඕගොල්ලො මිඳෙනවා. ඒ එක්කම ඒ නිවනින් ම අනුපදිශේෂ නිර්වානධාතුව - ඕකට කියනවා සෝපදිශේෂ නිබ්බාන ධාතුව කියලා.

මේ නිවන දෑකපු නිසා ස්කන්ධ ඉතිරිය සහිතව ම භවයෙන් මිදිලා, ලෝකෙන් මිදිලා, ජරා මරණයෙන්, දරු මුණුපුරන්ගේ ජරශ්ණ ගැටළු වලින් මිදිලා.

හැබැයි ඔය පින්වතුන්ට කිසිදු වෙහෙසක් නැතුවයි ඕවායින් අයින් කරලා තියෙන්නේ. අපි කියමු ඔබතුමාට දරුවෙක් ඉන්නවා. දරුවාට බොහොම සෙනෙහසයි. ආදරෙයි. ඒක තමයි ස්වභාවය. ඔබතුමා පැය භාගයයි විතර්ක ටිකට යට නොවුනේ. අපි කියමු දැන් ඔය දරුවාව බලෙන් ඇදලා දලා, “මේ මගේ දරුවා නෙවෙයි” කියලා, “මේ දරු තණ්හාව තමයි නිවන් දකින්න තියෙන එකම බාධාව. උඹ මගේ දරුවා නෙවෙයි” කියලා, එළෙච්වා කියලා නිවන් දැක්ක හැකිද? බෑ. අනෙක බලෙන් දරුවා අහකට ගත්තොත් හෝ අහකට යන්න ගියොත් හෝ ඕන නෑ, “ඕන නෑ දරුවෝ හින්ද තමයි සසරින් නො මිදෙන්නේ” කියලා “මම යන්න ඕන” කියලා ඔබතුමා කැලේකට ගියොත් අර සෙනෙහස හින්ද ඔබතුමන්ට රිදෙන්නේ නැතිවේවි ද බලන්න. දුකක් පීඩාවක් එන්නේ නැද්ද? එනවා.

නමුත් ඔබතුමාගේ හිතේ උපදින විතර්කයක් අනිත්‍යයි කියලා බලන කොට, දරුවෙක් වෙන් කිරීමේ දුක එනවා ද? හැබැයි ඔබතුමා දන්නවාද, දරුවා ඔබෙන් වෙන් වෙනවා කිසිම රිදීමක් නැතුව එතකොට. ඒක වෙනවා. එයා නිවන් දෑකපු නැති කෙනෙක් නම් එයාට පියා ඇසුරු කිරීමේ අයිතියක් ඉතුරු කරනවා. ඔබ දරුවාගෙන් වෙන් වෙනවා. නිකම් නෙවෙයි. දරුවට පියා ඇසුරු කිරීමේ අයිතියක් ඉතුරු කරමින් ම ඔබ දරුවාගෙන් මිදෙනවා. දරුවා කියන සංයෝජනයෙන් බැඳීමෙන් මිදෙනවා. ඔය විතර්කයේ අනිත්‍යය බැලීමේ මාත්‍රයකින් ම. කිසිදු වෙහෙසක් නැතුව, ඒකෙන් ලැබෙන අවස්ථාව තමයි, ඔබතුමා දන්නවා කෙලෙස් තියෙන කාලයේ මට ලෝකය ඇත්ත වුණා වගේ, තාම එයාට මාව “තාත්තා” කියලා පෙනෙවා කියලා දන්නවා. ඒ හින්ද මොනවා හරි දෙයක් කිව්වොත්, කෙරුවොත් හිත රිදෙනවා කියලා දන්නා නිසා, දුකට අකමැති කරුණාවෙන්ම උදවු කරනවා. “ඇයි මගේ පුතේ, මොනවා ද ඕන” කියලා.

හැබැයි ඒ ද ඒ වස්තුවෙන් මිදුණු දවසට දශමයක්වත් හෙල්ලෙන්නේ නැති තැනක තමන් ඉන්නවා. දර්ශනයක් තියෙනවා, තමන් දුක් නො වෙන දර්ශනයක ඉඳගෙන ලෝකයාගේ දුකට පිහිටවන තැනකින් ජීවත්

වෙනවා එයා. ලෝකයා වෙනුවෙන් ජීවත් වෙනවා, තමන් දුක් නො විඳින මනසක ඉඳගෙන. හැබැයි, එයාගේ ජීවිතේ දුක නො එන තැනකට ගියේ, එයාවත් තමන්ටවත් තමන් රිද්දවගෙන නෙවෙයි. ඒකත් මතක තියාගන්න. මෙව්වර ආශාවෙන් පරිහරණය කරපු බඩු මුට්ටු, ගෙවල් දෙරවල්, දූ දරුවෝ ඔක්කොම එපා කියද්දී, අඬද්දී, කෑ ගහද්දී අයින් කරලා නෙවෙයි, නිවනට ගියේ. එයා කළේ තමන්ගේ සිතේ ඉපදුණු සිතුවිලි මාත්‍රයක් දිහා ප්‍රඥාවෙන් බලපු එක විතරයි. හැබැයි ඒ ක්‍ෂේත්‍රය දන්නවා. හොඳට මතක තබා ගන්නට ඕන.

ඔබේ සිතේ ඇතිවන සිතිවිලි මාත්‍රයක් දිහා සිහිය තබන කොට - මෙන්න මේක අවශ්‍යයෙන්ම අවශ්‍ය තැනක්. පැය භාගයක් ඉඳගෙන ඉන්න කොට ඔබට සිතිවිලි කොච්චරක් එයිද? එක සිතිවිල්ලකට ඔබ අනිත්‍යයි, නැත්නම් සිතිවිල්ලකට සිහිය යොමුකරන කොට මේක දෙපැත්තක් තියෙනවා. හොඳට ඒක මතක තබාගන්න ඕන.

- එකක් තමයි ඒ සිහිවෙන රූපයේ ඉදිරි පැත්ත තියෙනවා මොකක්ද? හැම රූපයක්ම සතරමහාධාතුයි, මහාභූතයි, උපාදයයි කියපු ඇත්ත. ඔබ මේ රූපය ඇත්ත කර නො ගන්න ඒ ඇත්ත, ඔබට උපකාර වෙලා තියෙනවා. ඒ කියන්නේ හැම රූපයක්ම සතරමහාධාතුයි කියන උත්තරේ හින්දයි ඔබ මේකට විතර්කයක් නැත්නම් මේ රූපය සතර මහා ධාතුයි කියන තැනකින් ඔබ ප්‍රති උත්තරයක් දෙන්නේ. ඒ රූපයට පෙර රූපවල ඇත්ත දකින සිද්ධියක් තියෙනවා.
- දෙවනුවට, ඒ රූපයේ ඇත්ත දෑකලා ඔබ මේ විදියට කරන එකේ උපාද්‍ය වෙන්න ඉඩ දීලා නැහැ. ඒ කියන්නේ ඔබ සිතිවිල්ලක අනිත්‍යය බලනවා කියන සිද්ධිය තුළ ස්කන්ධ ටික පිරිසිඳ දකිනවා. සමුදය ප්‍රභාණය වෙනවා. එහෙම වෙලා නිරෝධය ඤාත් ඤාත් වෙනවා කියන සිද්ධියම තියෙනවා කියන එක මතක තබා ගන්න.

දරුවා කියලා සිහිවෙන කොට ම වෙනදට කළේ මොකක් ද? එයාට වෙන ක්‍ෂේත්‍රයක් තිබුණේ නැහැ. ඇත්තක් තිබුණේ නැහැ. අබුද්ධෝත්පාද කාලයක් කියලා කියන්නේ, "දරුවා" කියලා සිහිවෙන කොටම දරුවා හැටියට පිළිඅරගෙන සිතීම, කීම, කිරීම කරන ක්‍ෂේත්‍රය

විතරම ම යි තිබුණේ. ඒ කියන්නේ පංචඋපාද්‍ය ස්කන්ධයට උපාද්‍යන වශයෙන් හැසිරුණු එකමයි තිබුණේ. ඒ හින්දා 'දරුවෙක් ඉන්නවා ම යි' කියන තැනකින් ඔලුව හැඳිලා ම තමයි නතර වුණේ. ඒ හින්දා, දකින වාරයක් ගානේ 'දෑකපු දරුවා ඉන්නවා' කියන කරුණ ම සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් හැටියට එකතු වුණා මිසක නිවන් දකින ක්‍ෂේත්‍රයම අත හැරුණා. ඔහොම ඉන්න ලෝකෙක තමයි කොතනක හෝ යම්තාක් රූප තිබුණා නම්, හැම රූපයක්ම සතරමහාධාතූයි කියලා ඔය පින්වතුන්ට පියා සතු ක්‍ෂේත්‍රයක් ගෙනල්ලා දුන්නේ. දැන් ලෝකයට අලුතෙන් භූමියක් හැඳෙනවා. දැන් ඔය පින්වතුන් මාරයට පහර දෙන්නේ ඔය භූමියේ ඉඳලා යි. ඒ කියන්නේ 'දරුවා' කියලා සිහිවෙන කොට ඔය පින්වතුන් දන්නවා මේකේ දෙපැත්ත ඉගෙනගෙන තියෙනවා. පියා සතු භූමිය සිහිකර නො ගත්තොත්, සිහිකරගෙන ඒකෙ ඉඳලා මේ නිමිත්තට පහර නො දුන්නොත්, මේ නිමිත්තට උපාද්‍යන වෙලා හිතීම, කීම, කිරීම කරලා භවය හැඳිලා ඔය පින්වතුන් නිවනෙන් ඇත් වෙනවා කියලා උගන්නලා තියෙන හින්දා, ඔබට 'දරුවා' කියලා සිහිවෙන කොට ම, 'මට දරුවා කියලා හිතනට එතැන රූපය සතරමහාධාතුව නේ ද' කියලා බලනවා.

ඒ පැත්තෙන් අපි පියා සතු, පියාගේ භූමියේ වාසයට යන කොට, ඒ ඇත්ත සිහිකර ගන්නකොට, මේ පැත්තෙන් වෙලා තියෙනවා. මෙහෙම හිතන කොට වෙලා තියෙන ඊශාව දේ මොකක් ද? මේ නිමිත්ත ඇත්ත කරගෙන සිතීම, කීම, කිරීම කරන්න ඉඩදීලා නැහැ. සිහි වෙනකොටම, 'නෑ, "දරුවා" කියලා සිහිවුණාට මෙතන තියෙන්නේ සතරමහාධාතූ නේ කියලා හිතුවා කියන්නෙම මොකක් ද? ආධ්‍යාත්මක පැත්තෙන් කෙලෙස් ඇතිවන තැන දක්වා, ඇලෙන ගැටෙන තැන දක්වා, සිතිවිලි වර්ධනය වන ක්‍රමය වළක්වලා. දෙර වහලා යි මේ තියෙන්නේ. ඇයි එහෙම කරන්නේ කියන එකටත් එයාට නුවණ යි. මෙහෙම කළොත් උපාද්‍යය නැතිවුණොත් භවය නැති වෙනවා. තියෙනවා ඉන්නවා කියන ටික කපන්න අයින් කරන්න වෙන ක්‍රමයක් නැහැ.

එතකොට පැය භාගයක් නම් ඉන්නේ, පැය භාගය තුළ ඔය පින්වතුන් උපදින උපදින විතර්කයක් තමන් යට කර කර හිටියොත් දෙපැත්තක් තියෙනවා. මොකක් ද? අනික් එකටත් තියෙනවා දෙපැත්තක්. මාරයා යට කෙරුවොත් දෙපැත්තක් තියෙනවා. ඒ කියන්නේ උපදින හැම

චිත්තර්කයක් ම පැය භාගයක් තුළ ඇතිවෙව්ව හැම චිත්තර්කයක් ම ඔය පින්වතුන්ට ඇත්ත වුනා. ඇත්තට ම දරුවා සිහිවුනේ, ඇත්තට ම බිරිඳ සිහිවුනේ, ඇත්තට ම වැඩපලේ දෙයක් සිහිවුනේ, ඇත්තට ම කන්නෝරුව සිහිවුනේ වුණොත්, පැය භාගය, එකක් සම්මා දිටියි, ස්කන්ධයන්ගේ ඇත්ත දන්නේ නැතිකම ඉස්සරහින් තියෙනවා. දෙක උපාදන වෙව්ව කම තියෙනවා. එතකොට දුක පිරිසිඳ දකින්නේ නැහැ. සමුදය ප්‍රභාණය වෙලා නැහැ. සමුදය වර්ධනය වෙනවා. ඒකේ ප්‍රතිඵලය හවය යි. ඒකේ ප්‍රතිඵලය නිවන පෙනෙන්නේ නැහැ.

- මේ පැයභාගය ඇතුලත් උපදින හැම චිත්තර්කයක් ම ඔය පින්වතුන් යට කර කර හිටියොත් මොන උපායකින් හරි, අනිත්‍යයි කියලා හෝ, දුකයි කියලා හෝ, අනාත්මයි කියලා බලලා හෝ, මම නෙමෙයි කියලා බලලා හෝ, නිත්‍යයි කියලා හෝ, අනිච්ඡයි කියලා බලලා හෝ, අනිත්‍යයි කියලා හෝ, ආශ්වාදයක් නෑ කියලා බලලා හෝ, ආදීනවයක් නේද කියලා බලලා හෝ, මොන විදියට හෝ සතර මහා ධාතුව ලෙස හෝ කුමන හෝ උත්තරයක් අනිත්‍යයි කියලා බැලුවත්, දුකයි කියල බැලුවත්, අනාත්මයි කියල බැලුවත් ධම්මානුපස්සනාවෙන් උත්තර දීලා.
- සතරමහාධාතුවයි කිව්වොත් කායගතා සතියෙන් උත්තර දීලා.
- සිහිවිල්ලක් නේ කිවුවොත් චෛතසික ටිකට හිත තබලා.
- මේ දැනුමක් නේ කිවුවොත් විඤ්ඤයට හිත තබලා.
- රූපයක් නම් සතරමහාධාතුවට කායගතාසතියට හිත තබලා.

බොරුවක් නෙමේ කරන්නේ. එයා මොන තැනකින් හෝ උපදින චිත්තර්කයට ඔය විදියේ උත්තරයක් දුන්නා නම්, එයා කායානුපස්සනාව හෝ වේදනානුපස්සනාව හෝ චිත්තානුපස්සනාව හෝ ධම්මානුපස්සනාව හෝ සිහිකරලා යි තියෙන්නේ. එහෙම සිහිකලොත් උපාදන වෙන්නේ නැහැ. එයා දන්නවා පැය භාගයක් ඇතුලත තමන් දෑත් කෙණ්ත්‍ර දෙකක් දන්නවා. පැය භාගයක් මම ඉඳගෙන හිටියොත් මේ පැය භාගය ඇතුලත උපදින උපදින සිතුවිලිවලට තමන් යටවෙව් ඉන්නවා ද, උපදින උපදින සිතුවිලි යට කර කර ඉන්නවද කියන එක තමන්ම දන්නවා.

උපදින උපදින සිතුවිලිවලට යටවෙවී හිටියොත් ඒ කියන්නේ උපාදන යි. එහෙම වුනොත් භවය හැඳෙනවා. හටගත්තු දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පේන්නේ නැහැ. නිවන් දැක්කේ නැහැ.

නිවන පෙනෙන්නේ නැති වුනොත් ඒකාන්තයෙන්ම කර්ම රැස්වෙනවා.

කර්ම රැස්වුනොත් මතු ජරා-මරණ හිස් නැහැ කියලා. මේ පැය භාගය ඇතුලත විතර්ක ටිකට යටවුනා කියලා කියන්නේ ජරා මරණ දුකට හිමිකාරයෙක් වෙලා යි නතරවුනේ කියන තැනින්ම ඔබ දන්නවා.

මේ පැය භාගය ඇතුලත උපදින උපදින හැම විතර්කයක්ම යට කර කර හිටියොත්, ඔබ දන්නවා මම උපාදන වෙන්න දුන්නේ නැහැ එක විතර්කයක් වත්. මම දක්ෂ වුනා මාරයාට පහරදෙන්න ඒ පැය භාගයේ. ඒකෙන් උපාදන නො වුනකමින් ඔබ දන්නවා භවය කැපෙනවා ටික ටික. භවය අඩුවෙනවා.

භවය අඩුවුනොත් ඔබේ මනසේ ඔබේ ඇස්දෙක ගේනවා හටගත්ත දේ නිරුද්ධයි කියන තැන දකින්න නිරායාසයෙන් ම. නිවන් දකින්න වෙන කිසිවක් එපා. ඔබ පවතින සිහිවෙත සිතුවිල්ල අනිත්‍ය යි කියන දේ විතරක් දකින්න, සිහිකරන්න එව්වරයි ඕන. හැබැයි සිතුවිල්ල අනිත්‍ය යි කිවුවේ, සිතුවිල්ල මම නොවෙයි කිවුවේ, සිතිවිල්ලේ කෙනෙක් නෑ කිවුවේ, සිතිවිල්ල හිස් කියලා කිවුවේ, ඔතනින් නිවන් දකින හින්දා නෙවෙයි. හොඳට මතක තියාගන්න. ඔය උපායක්. මොකේද? ඔය විදියට බලන කොට තමන්ට ඇත්ත කරගන්න, ඇත්ත කරගෙන සිතීම කීම කිරීම කරන්න ඉඩදීලා නැහැ. එහෙම කරන්න ඉඩ දුන්නේ නැත්තේ මොකට ද? හැම දේකම මොකක් හරි ලාභයක් තියෙන්න එපැයි නේ. කරන එකේ තේරුමක් දැනගෙන තියෙන්නෙ එපැයි.

- හොඳයි, හැම සිතුවිල්ලක් ම ඇත්ත කරගෙන වාසය කරන්නෙ මොකට ද මම? එහෙම කලොත් භවය කැපෙනවා.
- හොඳයි ඇයි මම භවය නැති කරන්න හදන්නේ? හටගත්ත හැම දෙයක්ම නිරුද්ධ වෙනවා කියලා පෙනෙනවා මට.
- ඇයි මම හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියලා බලන්නේ? ඇයි මම නිවන දකින්න හදන්නේ එතකොට ඇති බවට කර්ම නිමිති සකස්වන්නේ නැහැ.

- ඇයි මම කර්ම සකස්වීම නතර කරන්නේ? එහෙම වුනොත් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඥාණය බැස ගන්නේ නැහැ.
- ඇයි මම ප්‍රතිසන්ධිය නැතිකරන්න හදන්නේ. එහෙම වුනොත් ජරා මරණ දුක නැතිවෙන නිසා යි. ජරා මරණ දුක දුකක් හින්දයි මම නිවන් දකින්න හදන්නේ කියන උත්තරයේ තියෙයි එකින් එකට.

මේක තමන් තුළම දැක්මක්. ආයි මේ තුළ අදහන්න ඕනෑ නැහැ. පැහැදිලි අවබෝධයක් තියෙනවා නිවන් දකිනවා කියන එක ගැන. ආයි සංකල්පයකින්, ශීලයක පිහිටලා සමථ කමටහනකින් හිත වඩ වඩා, නුවණින් බල බලා ඉන්න කොට, නිවන් දැකී කියන තැනට යන්න ඕනෑද? එයා දන්නවා නිවන කියන්නේ මේක යි. නිවන් දකිනවා කියන්නේ මෙන්න මේක. අද මට පේන්නේ නැහැ. මෙන්න මේ නො පෙනෙන නිවන දකින්නයි මම යන්නේ. එයා හොඳට ම දන්නවා අසංඛතය කියන්නේ මොකක් ද කියන එක. අන්න ඒ අසංඛත නිර්වාණ ධාතුව ඤාත් ඤාත් කරන්න නම් මේ වගේ සහේතුක ප්‍රතිපදාවක් තියෙන්න ඕනෙ. හොඳට මතක තබා ගන්න මතස තුලින් සිතුවිල්ලක අනිත්‍යය බලනවා කියන තැනින් නිවන් දකින්න.

හැම එකක්ම සහේතුක වෙන්නට ඕන. ඇයි අනිත්‍යය බලන්නේ? කියන උත්තරේ අවශ්‍යම යි. අනිත්‍යය බලන්න බැරි වෙන හැම වෙලාවකම විතර්කය ඇත්ත වෙලා. කෙටියෙන් ගත්තාම අද ඉඳලා ඔය පින්වතුන්ට ඤේත්‍ර දෙකක් තියෙනවා. තනියම පැත්තකට වෙලා හිතෙන කොට ම තමන් දකින්න, මෙව්වර මම දුබලයි නේද? මේ හැම විතර්කයකින්ම මාව යට කරනවා. මාරයා මෙව්වර මාව පාගාගෙන ඉන්නවා නේ ද කියලා ඔය පින්වතුන්ට දකින්න පුළුවන්. ඒ විතර්කවලට උත්තර දී ගන්න පුළුවන්, ප්‍රතිචාරයක් දක්වන්න පුළුවන්. ඇත්ත වෙලා. තමන්ම හිතීම, කීම, කිරීම වලට පොළඹවන්නේ නැති තැනක තමන්ට පිහිටා ඉන්න පුළුවන්කම, ටිකෙන් ටික, ටිකෙන් ටික තමන් තුළ හැදෙනවා නම්, ඒකත් ඔය පින්වතුන්ට පේනවා.

ඒ හින්දා මට මතක් කරන්න තියෙන්නේ, නිවන භොය, භොයා කොහේවත් යන්න එපා. ඔය පින්වතුන් තුළමයි නිවන් දැකීමේ හැකියාව තියෙන්නේ. නිවන වැහිලා තියෙන්නෙ මෙන්න මේ වගේ වැරද්දෙන්. ඒ වැරද්ද අයිත් කර ගන්න මෙන්න මේ වගේ තැනකින්. ඔය

පින්වතුන්ට බොහොම ක්ෂේත්‍ර දුන්නේ නැහැ. සතිපට්ඨානයේ අත්දැකීම පිහිටුවලා, හැම රූපයක්ම අනාත්මයි නම්, ආත්ම හැටියට, නිත්‍ය හැටියට, සැප හැටියට දූනෙන ඔක්කොම ටික එන්නේ කෙලෙස් ටිකත් එක්ක එකතුවෙලා මනෝ විඤ්ඤාණය කියන එකම තැනකින් විතරයි. ඔන්න ඔය දෙරටුව ගාව විතරයි ඔය පින්වතුන් ඉන්න ඔන. හැබැයි හොඳට දුනු ඊතල ටිකක් ළඟ තියාගෙන ඉන්න. ඒ කියන්නේ රූපය ගැන දැනුම, රූපය ඇතිවෙච්ච හේතුව ගැන දැනුම, වේදනා, සංඥා වෛතසික ගැන දැනුම වගේ දේවල් තිබුණු තරමට විතර්ක යට කරන එක පහසුයි.

අනිත්‍ය හැටියට, දුක් හැටියට, අනාත්ම හැටියට, අශුභ හැටියට බලන්න පුළුවන් දැනුම් ටික තියාගෙන ඉන්න.

ඉතින් ඔන්න ඔය ටික තමයි මට කියලා දෙන්න වෙන්නේ. ඒකාන්තයෙන්ම මේ ටික කලොත් නොබෝ දවසකින් ම ඔය පින්වතුන් ඔය පින්වතුන්ගේ විතර්ක හඳුනා ගන්නවා. තමන් විතර්ක හඳුනාගන්න පුළුවන් මට්ටමට එන කොට ම ඔය පින්වතුන් භවයෙන් භාගයක් නිදහස් වෙලා.

එදාට ඔබ ආපසු ඉපදෙන දවසේ කිසිදු නිමිත්තක් නැති තැනක ඉඳලා, රූප බලන්න ගියා නම්, ඒ රූපත් දැක්කා නම්, හිතුවත්, කිවුවත්, කරා නම්, ආයෙත් ආපසු එනකොට ඔබට මනසේ රූප නිමිති තිබුණේ නැත්නම් ඒ කියන්නේ ඔබට සැප-දුක් විඳලා වගකීම් මොකුත් තිබුණේ නැහැ ඒ ආයතන ඇතුළේ. ඔබ එක්ක ඒ ආයතන ටිකත්, ආයතන ටික ඔබ එක්කත් තිබුණේ නෑ. ඔබ හිටියේ නැහැ. ඔබ එකතු වුණේ ඔය කියන ඔය කථා කරන මේ පුද්ගලයා එකතු වුණේ ආගන්තුක කෙනෙක්, උපක්ලේශයක් හැටියට. මේ හටගත්ත දේ නිරුද්ධයි කියලා දැක්කාම ඒ ආගන්තුක කෙලෙස් ටික ආපහු ආගන්තුක තැනටම යනවා. ආයෙත් ප්‍රභාෂ්වර මනස හටගෙන ඒ මනස තුළ, ඒ මනස එක්ක ඔබ නැහැ. ඔබ එක්ක ඒ මනස නැහැ.

එදාට ඔබට අයිති ආයතන ටිකකුත්, ආයතනවලට අයිති ඔබත් නැහැ. ඒකයි මේ දුකේ අවසානය.

ඉතින් ඔන්න ඔහොම තැනක තියෙන්නේ. ඔය ටික හොඳට විචේකයෙන් අහන්න. කෙනෙක් මේ න්‍යාය හොඳට තේරුම් ගත්තොත්

කැලේකට තනියම ගිහිල්ලා ආශ්‍රව ක්‍ෂය කරගෙන එන්න පුළුවන්. ආයෙ ගුරුවරයෙක් ඕනේ ම නැහැ.

හොඳයි සැම දෙනාට ම තෙරුවන් සරණ යි.

ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරක්:

කාම භවයට මොනවා හරි බැස ගනී ද, ඊට පස්සේ කාම ලෝකයේ විතර්කයක් පෙනේ ද කියලා අහනවා.

ඒ කියන්නේ දැන් ඔබතුමාට හටගත්තු දේ ඉතිරි නැතිව නැතිවෙනවා කියලා පෙනුනා නම්, මෙහෙම සිහි කරලා අම්මා ඉන්නවා, නංගිලා ඉන්නවා, ගෙදර තියෙනවා, මල්ලිලා ඉන්නවා කියලා නිමිති ගොන්නක් තියෙන්න පුළුවන්ද? බෑ. එහෙම වුණොත් ඔබතුමාට කාම ලෝකයක දෙමව්පියෝ, දරුවෝ, සහෝදරයෝ, එක්ක හොඳ ගෙයක් දෙරක් හිමිවෙච්ච අයිතිකාරයෙක් විඳින සැප වින්ද හැකිද? බෑ. ඔබතුමාට කාමලෝකයේ සැප විඳින්න බෑ.

නමුත් හටගත්ත, හටගත්ත දේවල් ඇති බවට එකතු වුණොත් ඒ දේවල් එක්ක ඔබට ගනුදෙනු කරලා ඒවා එක්ක සැප දුක් බෙදගැනීමේ හැකියාව අනිවාර්යෙන් ලැබෙව්. කොහොමත් නිවන පැත්තකින් තැබෙව්. රූපී බ්‍රහ්මයෙක් වෙන්නවත් බෑ, මේ කාම භව මට්ටම ඇත්ත වෙලා. මොකද එයා මේ රළු මට්ටමේ පොළවටයි නැදැකම් කියන්නේ. රළු මට්ටමේ පොළව එක්කයි එයාගෙ ගනුදෙනුව තියෙන්නේ. ඒ මට්ටමට යි හීන ටික පෙනෙන්නේ. එතකොට මේ විඤ්ඤාණය අතහැරෙන කොටම, මේ දැන් තියෙන මට්ටමේ නිමිත්තකට ම යි ආයෙත් විඤ්ඤාණය සම්බන්ධ වෙන්නේ.

රූප භවය කියලා කියනකොට මේ කාමභව මට්ටමේ අම්මා, තාත්තා, අයියා, අක්කා කියලා දූකපු අහපු ඤේත්‍රය එයාට ඉතිරි වෙන්නේ නැහැ. හැබැයි එදාට අධ්‍යාත්මික පැත්ත මීට වඩා බොහෝම දියුණුයි. හැම වෙලාවකම මේ ප්‍රසාද ටික ඔපවත් වෙන්නේ චිත්ත - චෛතසික මත යි. එදාට ඒ චිත්ත - චෛතසික අතිශය ප්‍රභාෂ්වර නිසා මේ ඉන්ද්‍රිය අතිශය ප්‍රසන්න යි. මෙයටත් වඩා අතිශය මට්ටමට යි. එදාට මේ ඇහැට අද නො පෙනිච්ච රූප ඇත්ත වෙනවා. මේ රූප එයාට බොරු වෙනවා. එදාට ඒ මට්ටමේ පෙනෙන පෙනෙන රූප ටික එකතු වෙනවා

ඊට පස්සේ. ඒ දකින දකින ටික එකතු වෙලා එයාට හැදෙනවා ඒ ඒ මට්ටමට පෙනෙන දේ. ඒකෙන් ඇහැ රූප කියන සියුම් මට්ටමක් වුණාම ඒ මට්ටමේ ධාතුවට විඤ්ඤාණය බැස ගත්ත රූප හමිබු වෙනවා. එතකොට එයාට පෙනෙන්නේ බ්‍රහ්මයෝ කියන්නකො. දැන් අපට ඒ මට්ටම පෙනෙන්නේ නැහැ. ඊට පස්සේ එයාට මේ මට්ටමේ රූප ගත්තාම නිරායාසයෙන්ම පෙනෙන්නේ හැම රූපයක්ම සතරමහාධාතු කියන හැඟීම ම යි. සතරමහාධාතු රූපය ඇසුරු කරගෙන විඤ්ඤාණය පවතින නිසා මේ රූප චලනය වෙනවා කියන තැනකින් දකිනවා මිසක, සය ධාතුක ක්‍රියාවක් හැටියට දකිනවා මිසක, අනාත්ම සිද්ධියක් හැටියට දකිනවා මිසක, කාම ලෝකය පිරිසිදු දකිනවා. ලෝකයා කාමය පරිහරණය කරන තැනක පුද්ගලයෙක් දකින්නේ නැහැ. සය ධාතුක පැවැත්මක් හැටියට යි දකින්නේ. ඒක එතකොට ඇත්ත වෙනවා ඒ ධ්‍යාන ඇහෙන් දකපු රූප යි. දකින දකින හැම දෙයක්ම ඒ රූපවල හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක දකින එක ඤාත් ඤාත් වෙලා නැහැ එයාට. ඒ දකින දකින හැම එකක්ම එකතු වෙනකොට, එකතු වෙනකොට ඒ මට්ටමේ උයන් තියෙනවා නම්, වතුපිටි පෙනෙනවා නම්, මල්වතු පෙනෙනවා නම්, දෙවියෝ පෙනෙනවා නම්, ඒ පෙනෙන ඔක්කොම ඇත්ත වෙලා එයා ඒ මැද ඉන්න කෙනෙක් වගේ පෙනෙනවා. කාම භවය නෙවෙයි දැන් රූප භවය ඇත්තක්. ඒ වගේම පරිශ්‍රමයක් එයාට යොදන්න වෙනවා එද්දත් උපදින, උපදින විතර්කය ඇත්ත කරගන්න, කරගන්න.

දකපු කෙනා ඉන්නවාමයි, කියන තැනකින් පහළ වෙනකොට ඒක ඇත්ත වෙච්ච තරමට භවය ආපසු. එතනද උපාදන නොවෙන්න, කටයුතු කරන කොට ඒක අතහැරෙනවා. එතකොට සංඥාමය මට්ටම පහළ වෙනවා. ඒ කියන්නේ ඇහෙන් ම යි අවකාශ ස්වභාවය දැක්කහම අවකාශය ඇති බවට හිටිනවා. තමන් ම යි දකින්නේ, ඒ දකපු නිමිත්ත ඉතිරි නැතිව ම නැතිවෙනවා. නමුත් තමන්ට හිතෙන්නේ නෑ ඒ නිසා පෙනෙන්නේ ම අවකාශය තියෙනවා ම යි කියලා යි.

ඒ වගේ, ඊට පස්සේ එයාට හිතෙනවා, මේ අවකාශය කියලා පෙනෙනකමද නිමිත්තක් නේ. මේක අතහැර ගන්න බලනවා. අන්න ඒ මට්ටමත් හිත වැඩුණාමයි හටගත් දේ නිරුද්ධයි කියන තැන එළැඹ සිටින තැන දක්වා මනස තීව්‍රම තීව්‍ර වෙන්නේ. හරියට අතිශයින්ම

මුවහත් ආයුධයක් යම් සේද, අනුවෙන අනුවෙන දේ කැපීලා යනවා වගේ ඒ වගෙයි ඒ මනස. කිසිවක් රැඳෙන්නේ නැහැ.

ඉතින් අනුපූර්ව ප්‍රතිපදාව. ඉතින් අපට කොච්චර එහා යන්න තියෙන එකේ මේ ටිකවත් අපට ගෙවාගන්න බැරිවෙලා. කොච්චර මේ විතර්ක ටික අපට ඇත්තම වෙලා. ඒකට හේතුවක් තියෙනවා. ඇත්තටම කාමධාතුව අපි පිරිසිඳ දකින්නේ නැත්තේ, අපිට කාමලෝකයේ ඉන්න හේතුව : අපි කියමුකො ඔය පින්වතුන් හීනෙන් දකිනවා මේ මේසෙ. මේ ඇහැට පෙනෙන දර්ශනයම හීනෙන් දක්කොත්, දන් ඇහෙනුත් දක්කොත්, මේ දර්ශන දෙකේ වෙනස මොකක් ද? සමානයි නේ ද? කොහොම ද එකක් ඇත්ත වුනෙත් එකක් හීනවුනේ? සමානයි නම් දර්ශනය. පෙනීම සමානයි නම්, ඒක හීන නම් මේකත් හීන වෙන්න ඕන. මේක ඇත්ත නම් ඒකත් ඇත්ත වෙන්න ඕන. දර්ශනය සමානයි නම් එකක් හීනය එකක් ඇත්තයි වුණේ ඇයි? දෙක ම බාහිර යි. මේක ඇහැට සාපේක්ෂව බාහිරයි. අරක මනසට සාපේක්ෂව බාහිරයි. කාමය සජ්ඣ කරන සතරමහාධාතුව නිසා යි වෙනස.

ඔබතුමන්ට මේක ඇත්ත වෙන්නේ අල්ලන්න පුළුවන් බව දැනෙන කම නිසා යි. අරක ඔය පින්වතුන් ඇත්ත වෙන්නෙ නැත්තෙ ඒක අල්ලලා විඳින්න පුළුවන් කමක් නැහැ කියලා පෙනෙන හින්ද යි. යම් වෙලාවක මේ පෙනෙන උපාදය රූපය මහාභූතයකට සම්බන්ධ නෑ කියලා දක්කොත් ඔය පින්වතුන්ට මේ කාමය හීනයක් වෙනවා නිරායාසයෙන්ම. ඔය පින්වතුන් දන්නවාද මෙහෙම අල්ලලාවත් පෙනෙන දේ අල්ලන්න බැහැ. ඔය කාමය තියෙන තැන අල්ලන තැන ඔය පින්වතුන්ට පෙනෙන්නේ නැහැ. පෙනෙන තැන අල්ලන්න බෑ. එතකොට මේකෙ එහෙනම් දර්ශනයක් තියෙනවා මොකක් ද? මේ පෙනෙන තැන මම ඉන්නවා නම් ඒ මම ඉන්න තැන පෙනෙනවා.

ඔය පින්වතුන් වෙත තැනක හිටියත් දන් අද ඔය පින්වතුන් පෙනෙන දේ තුළයි ඉන්නේ. කථාකරන දේ ටිකක් ගැඹුරුයි. පෙනෙන දේ තුළ නිරායාසයෙන්ම තමන් හදගෙන. ඒකයි බාහිය, යම් වෙලාවක ඔබට පෙනීම පෙනීමක් පමණක් වුණොත්, එකල්හි පෙනෙන දේ තුළ ඔබ නෑ. ඔබ එක්ක පෙනෙන දේත් නෑ. එකල්හි බාහිය ඔබ මෙලොවත් නොවේ. ඔබ පරලොවත් නොවේ. ඔබ මෙලොව පරලොව දෙකෙහිම නොවේ, දුකේ අවසානය කියන්නේ එකයි.

හටගත් දේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන තැනට පෙන්නාපු දර්ශනය, හටගත්ත දේ ආයේ ඔසවලා ගෙනියන්න බැහැ. එයා හොඳට දන්නවා පෙනෙන දේ පෙනෙන තැන තියාගෙනම බලන්න වෙනවා මිසක, ඇති බවට ගන්නවා නම්, ඒක ඔසවලා ම හදගෙන ම ගත්ත හැකියි. ඒ තුළ ම යි මේ ලෝකය හැදෙන්නේ.

එතකොට හටගත්ත දේ එතනම තියාගෙන පරිහරණය කරන මට්ටම ආවාම, දිවියේ දිවිය මන්නං වුනොත් ඒ තුළ අපි නැහැ. මොකද ඒකට හේතුව? නමුත් අද දන්නේ නැතුව ඇති. ඔබ ඉන්නේ පෙනෙන දේ තුළ යි කියලා. පෙනෙන තැන ඔබ ඉන්නවා. ඔබ ඉන්න තැන ඔබට පේනවා. ඒකට සාක්ෂියක් ඔය පින්චතුන් ගෙදර ගියාම, "මෙව්වර වෙලා කොහේද ගියේ අනේ" කියලා ඇහුවොත්, "මං හිටියෙ අතනයි" කියලා ඔය පින්චතුන්ට පෙන්නන්න තියෙන්නේ මේ දෑකපු වටපිටාව නෙවෙයිද කියන්න. ඔය පින්චතුන් කොහේද හිටියෙ කියලා ඇහුවොත්, තමන් කොහේද හිටියේ කියලා ඇහුවොත් තමන් හිටියා කියලා පෙන්නන්න තියෙන සාක්ෂිය මොකක් ද? ඇහෙන්න දැක්ක වටපිටාව නේ පෙන්වන්නේ. අහවල් තැනයි මම හිටියේ කියලා. තමන් හිටිය තැනට පෙන්නන්නේ තමන් දෑකපු වටපිටාව. එතකොට ඒකෙන් කියනවා මොකක්ද දෑකපු දේ තුළ තමන් ඉන්නවා කියලා. දෑකපු දර්ශනය විතරයි තියෙන්නේ. අමුතුවෙන් හිතන්න ඕන ද? නෑ.

ඒ වගේ මම මේ කථා කරන දේ සහේතුකයි. සමහර විට තර්කානුකූල නැතිවෙන්න පුළුවන්. තර්කය කියන්නෙ සත්‍යයක් නොවෙයි. බොරුවෙන් ඕනෑම ඇත්තක් යට කරන්න පුළුවන් තර්කානුකූලව. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මය අතක්කාවවරයි කිව්වේ. හැබැයි සහේතුකයි. හේතු සහිතයි. නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට අතක්කාවවරයි, සහේතුකයි කියන දෙකේ අර්ථ හොඳට තේරුම් ගන්න පුළුවන්. අපි ඕක දන්නේ නැත්නම්, යමෙක් තර්ක කරනවා නම්, තර්කයේ හැකියාව දිහා බලලා, අරයා තමා දිනුවේ, කියලා හිතනවා. තර්කය වුණත් සහේතුකද නැද්ද වෙන්න පුළුවන්. තර්කයත් සමහර විට අභූත එකක් අහේතුක එකක් වෙන්න පුළුවන්. තර්කයෙන් පැද්දුනා වෙන්න පුළුවන්. හැබැයි ඒක සහේතුකයි. ඉතින් මං කථා කරන දේ අතක්කාවවරයි. තර්කයට ගෝචර නැහැ. සමහර විටක කටේ හැකියාව තියෙන කෙනෙක් ආවොත් මට කථා කරගන්න බැරිවේවි. හැබැයි මම

කථා කරන දේ නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට සහේතුකයි. හේතු සහිතයි. එකින් එකට, එකින් එකට මම කියනවා, මෙන්ම මේකයි කියලා. කාගෙවත් කථාවක් නෙවෙයි. ඔය පින්වතුන්ට මේකෙදි ප්‍රශ්නයක් ඇති වෙනවා. මා ගැන හෝ ඔය පින්වතුන්ගේ ක්ෂේත්‍රයට අදාළ නැති දෙයක් ගැන කථා කලා නම්.

නමුත් මම මතක් කළේ එකින් එකට ඔය ඇත්තන්ට යි. ඔය පින්වතුන්ට මෙහෙම වෙලා නම් තියෙන්නේ, මේක වෙලා නැති හින්දා නේ ද? මෙහෙම වුණා නම් මෙහෙම වෙන්නෙ නෑ නේ ද? කියලා එකින් එක එකින් එකට ඔය පින්වතුන්ට ජීවිතය ඇතිවෙනවා.

සංයුත්ත නිකායේ, අභිසමය සංයුත්තයේ කෝසම්බි සූත්‍රය බලන්න. ඔය පින්වතුන්ට ලොකු හයියක් ඒවි. නාරද මහ රහතන් වහන්සේ යි, ආනන්ද මහ රහතන් වහන්සේ යි සවිට්ඨ මහ රහතන් වහන්සේ යි දවසක් පටිච්ච සමුප්පාදය ගැන අහලා, අන්තිමට තර්ක කරනවා, ඇවැත්නි, භව නිරෝධය නිවනයි කියලා දකියි ද? භව නිරෝධය නිවනයි කියලා ඔබට පෙනෙනවා ද? නිවන යි කියලා වෙන ම එකක් නැහැ. භව නිරෝධය නිවන යි කියලා, භවය නිරුද්ධ වුනොත් නිවන පෙනෙනවා ම යි. නිවන පෙනුනොත් භව දුකත්, ජරාමරණ දුකත් නැති වෙනවා ම යි. නිවන් දකින්න මේ තරම් අවශ්‍ය මොකට ද? ජරා, මරණ, දුක නැතිවෙන්නෙ නිවන් දක්කා ම විතර යි. භව දුක නැතිවෙන්නේ කොතනින් ද? නිවන් දක්කොත් විතරම ම යි හින්දයි, නිවන් දැකීම මෙව්වර අවශ්‍ය. ඉතින් බලන්නකො නිවන, හටගත්ත දේ නැතිවෙනවා කියන එක දක්කොත් විතරයි ඇති බවට රැස්වෙන්නේ නැත්තේ. ලොකු දෙයක් නෙවෙයි. මේ තමන්ගෙ ජීවිත සිද්ධිය දිහා බලන්න. ඔය පින්වතුන්ට තියෙනවා, ඉන්නවා කියලා භව දුකක් විඳින්න වෙන්නේ හටගත්ත දේ නැතිවෙනවා කියලා අසංඛත ලක්ෂණය, නිවන නො දක්ක එක නිසා නෙවෙයිද? නිවන දක්කා නම් හටගත්ත දේ නිරුද්ධ යි කියලා දක්කා නම් භව දුකක් ඉතුරුවෙයි ද? දරුවන්ගෙ යුතුකම් වගකීම් ඉතිරිවෙයි ද ඔය ඇත්තන්ට? නෑ.

රහතන් වහන්සේලාට දරුවෝ, දරුවන්ගේ වගකීම් යුතුකම් තිබුණා. ඒ ජීවිත නිව්ලා සිසිල් වෙලා. හැබැයි තල්ලු කරගෙන පලයං උඹලා හින්දා මට නිවන් දකින්න බැරිවෙලා කියලා ඩෝසර් කර කර ගිහිල්ලා නෙවෙයි. තමන්ගේ සිතිවිල්ල දිහා බලාගන්න දක්ෂ වෙච්ච නිසා යි. එව්වරයි ඔන.

මම අද දවසේ කියන්නේ මොකුත් එපා. හිත රැක ගන්න. මනස රැක ගන්න. මනසට සිහිය ඇතුළුව, උපදින කිසි විතර්කයකට යට වෙන්න දෙන්නෙ නැතුව, උපදින උපදින විතර්කය යට කර ගන්න. ඒ සඳහා නොයෙක්, නොයෙක් උපාය සකස් කර ගන්න. හැබැයි එහෙම කරන්නේ ඇයි කියන දැනුම තියාගන්න. විතර්කවලට යටවුණාම තියෙන අවාසිය මොකක් ද? හොඳට හිතන්න, දැනුම තියෙන්න ඕන. හැම එකක් ගානෙම කරන එක සහේතුක වෙන්න ඕන. යටවුනොත් මේ දෝෂය හැඳෙනවා. හවය හැඳෙනවා. ඒක වුනොත් මේ දෝෂය වෙනවා. ජරා මරණ දක්වාම ඔබට සහේතුකව තියෙන්න ඕන. යට නොවී, යට කළොත් මේ වාසිය වෙන්න ඕන. හවය නැති වෙනවා. එකින් එකට සහේතුක යි. එහෙම කරලා කටයුතු කරන්න. ඒකාන්තයෙන් ඔබ එක සතියක් දෙකක් කරන්න මේක.

දැන් තමයි මගේ ධර්මයේ නියම සෘජු මාර්ගය කියන තැනකට ඇවිත් තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ ඉස්සර මං කථා කරපු ටික කවදවත් වෙනස් නැහැ. ඒක නිවැරදි නිසා තමයි දැන් ඇවිල්ලා තියෙන්නෙ. නමුත් එතැනදී ඒ හැමතැනකදීම එලයක් තමයි ගොඩාක් දුරට විස්තර කරලා තියෙන්නේ. නමුත් නියම සෘජු උත්තරයක් තියෙනවා. මේක කොච්චර සහේතුකද කියන එක කරලා බලන්න. ඔයිට වඩා කෙටි ක්‍රම නම් නැහැ. ඒ කියන්නේ එක සිතුවිල්ලක අනිත්‍යයි කියන තැන විතරයි ඔබට කටයුත්තේ, නිවනම සාක්ෂාත් කරන්න. ඔබේ දුබල කම හදගන්න. සිතුවිල්ලක්, සිතුවිල්ලක් හැටියට දැකලා අනිත්‍ය බලාගන්න බැරි නම් ශීලයේ අඩුව ඇති. තව සමාධියේ අඩුපාඩු ඇති. ඉන්ද්‍රිය සංවරය අඩු ඇති. භෝජනයේ පමණ නො දැකීම ඇති, කියලා අඩුපාඩු ටිකක් ඇති. ඒවා හදගන්න. ඒවා හදගන්න කොට දන්නවා ඒවා කරන්නෙත් මොකටද සිතිවිලි බර අඩු කර ගන්න යි.

කෙනෙක්-පුද්ගලයෙක් එක්ක තියෙන බැඳීමක් නෙවෙයි මේ තියෙන්නේ. සිතිවිල්ල කෙනෙක්-පුද්ගලයෙක් කියලා මට වැටහෙන ගතිය යි දෝෂය යි මේ හදගන්න තියෙන්නේ. ඇත්තට ම කෙනෙක් පුද්ගලයෙක් නැහැ. ඒක සතිපට්ඨානයෙන් අපි ලබාපු අත්දැකීමක්. දරුවෙක් ඉන්නවාමයි කියලා දූනෙන කමින් මට සිතුවිලි පහළ වෙනකමේ බර අඩුකර ගන්න යි මේ තියෙන්නේ.

සියලු දෙනාටම තෙරුවන් සරණයි!

මම අද දවසේ කියන්නේ මොකුත් එපා. හිත රැක ගන්න. මනස රැක ගන්න. මනසට සිහිය ඇතුළුව, උපදින කිසි විතර්කයකට යට වෙන්න දෙන්න නැතුළුව, උපදින උපදින විතර්කය යට කර ගන්න. ඒ සඳහා නොයෙක්, නොයෙක් උපාය සකස් කර ගන්න. හැබැයි එහෙම කරන්නේ ඇයි කියන දෑනුම තියාගන්න. විතර්කවලට යට වුණොම තියෙන අවාසිය මොකක් ද? හොඳට හිතන්න, දෑනුම තියෙන්න ඕන. හැම එකක් ගානෙම කරන එක සහේතුක වෙන්න ඕන. යට වුණොත් මේ දෝෂය හැඳෙනවා. හවය හැඳෙනවා. ඒක වුණොත් මේ දෝෂය වෙනවා. ජරා මරණ දක්වාම ඔබට සහේතුකව තියෙන්න ඕන. යට නොවී, යට කළොත් මේ වාසිය වෙන්න ඕන. හවය නැති වෙනවා. එකින් එකට සහේතුක යි. එහෙම කරලා කටයුතු කරන්න. ඒකාන්තයෙන් ඔබ එක සතියක් දෙකක් මේක කරන්න.